

БҮРЧ ВА МАСЪУЛИЯТ

Хар бир фуқаро жамиятга энг аввало ўз бурчини ва масъулиятини унутмаслиги лозим. Ана шундагина ислохотлар ўз самарасини беради.

ЖАҲОН ТАЖРИБАСИ

Жиноий даромадларни легаллаштириш билан боғлиқ масалаларни ҳал қилмасдан туриб ҳеч бир давлатга иқтисодий ислохотлардан кузланган мақсадга эришиб бўлмайди.

ШАЙТОН ИЗМИДАГИ ЙИГИТ

Зинадан пасга тушайтганларида Акбар болакайни олдинга ўтказиб юборди-ю. Ўзи орқадан туриб билаги билан бўғиб олди. Норасида болада қувват нима қилсин?

АДОҚСИЗ МУАММОЛАР

Шимолий Корея тез кунларда ядро синовларини ўтказсин ва ядровий давлатлар хатирига кириши мумкин. Бу ҳақда Шимолий Корея раҳбари Ким Чен Ир айтиб ўтган.

Mustaqillik huquq demakdir

Нидо

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan

2006-yil 13-sentabr, № 37 (506)

Мустақиллик майдонидаги маъмурий бино.

Тарих ва биз

Ўзбекистон мустақилликини қўлга киритганига 15 йил тўлди. Катта-катта тарихий даврлар юз йилликлардан иборат эканлигини инобатга олсак, биз шохиди бўлган 15 йил кўхна тарих олдида бир сониядек туюлади.

Бугунги дорилар кунларнинг қадрига етиш, ўзлгимизни чуқурроқ англаш учун ўтмишга боқинг, мозийга кулоқ тутинг. Юртимизнинг тарих ва археология музейлари, кўхна Самарқанд, Бухоро, Хива, Термиз шаҳарлари ва бошқа жойларда сақланиб келган тарихий обидалар, маданий ёдгорликларни разм солиб ўрганинг.

Тарихингдир минг асрлар...

Шунда сиз мустақил бўлиш, эркин яшаш ҳалқимизнинг азалий орзуларидан эканлигига яна бир бор ишонч ҳосил қиласиз. Бизнинг эрксевар аждодларимиз босиб ўтган тарихий йўл қанчалик узок, оғир бўлмасин, цивилизация йўлида муҳим аҳамиятга эга эканини англайсиз. Улар сизга ўзбекнинг халқ бўлиб шаклланиши, ер юзиде Ўзбекистон деган мустақил давлатнинг пайдо бўлиши учун минг-минг йиллар керак бўлганлигидан гувоҳлик беради. Дарҳақиқат, қадимда Турон, кейинчалик Мовароуннаҳр ва Туркистон номилари билан шуҳрат толган бу юртимиз ўтмиши сабоқлидир.

I-IV асрларга назар ташлайлик. Кўз ўнгимизда Ўрта Осиёдан Ҳиндистонгача бўлган ерларни босиб олган қудратли Кушон подшолиги намойиш маълум. Энди грек-бактрия маданиятига хитой ва ҳинд маданияти сингдирилди.

Далварзиптепа, Қарши, Китоб, Тупроққалъадаги шаҳар қолдиқлари, қадимги Термиз ва Айритомдаги оромий ёзуви асосидаги кушон-бактрия алифбосида битилган ёзувларнинг шу давлатга тааллуқли эканлиги маълум. Бора-бора зардуштийлик динидаги аҳоли будда динига эътиқод қила бошлади.

Маълумки, V-VII асрларда Орол бўйлари, Бадахшон, Кобул, Қошғар, Туркистон ерларида янги феодалитлар давлати пайдо бўлади.

Олтой, Еттисув, Марказий Осиё ҳудудларидаги қабила, уруғ-аймоқларнинг бирлашмасидан эса Турк хоқонлиги ташкил топади. Тарихнинг бу босқичида ҳам қабилалар ўртасида уруш ва келишмовчиликлар ажв олади.

VIII-IX асрлар ҳам юртимиз ҳаёти учун катта аҳамият касб этган. Бу даврда Фарғонада қорлук, Шошда — ғузу, Чимкент ва Еттисувда — турк, Шарқий Каспий ерларида туркман, Чу, Талас, Тўқмоқ воҳаларидан то Хитойгача бўлган ҳудудларда сўғд қабилалари яшаган.

Энди Ўрта Осиё халқларини Мадина шаҳридаги қудратли араб халифалигининг фатҳи қутаётган эди. Сурия, Фаластин, Ироқ ва Эрон ерларини босиб олган араблар 706-йилдан бошлаб Ўрта Осиёни эгаллашга киришадилар. Ўз эркини йўқотган маҳаллий аҳоли кўзғолонлар кўтарди. Муқанна бошчилигидаги кўзғолоннинг янғичли тақдир, унинг катта қуч билан бостирилганлиги тарихдан маълум.

Бирин-кетин сомонийлар, қорахонийлар, ғазнавийлар давлатлари пайдо бўлади ва барҳам топади. Айни вақтда, ислом дини кенг ёйилади, шаҳарлар кенгайди, бозорлар қўпаяди, хунармандчилик, шаҳарсозлик ва меъморчилик ривож топади.

Кези келганда айтиш керакки, шу даврда цивилизацияга жуда катта ҳисса қўшган юртимизнинг буюк алломалари шуҳрат қозонадилар. Жумладан, Хоразмий (783-850) алгебра фанига асос солди.

Европада ал-Фраганус номи билан танилган, 6 та китоби машҳур бўлган ҳамда мамлакатни етти иқлимга бўлиб ўрганган, жойларнинг шарқдан ғарбга географик мўлжалини берган ва 812 йилдак қуёш тутилишини олдиндан башорат қилган Фарғоний Ерининг шар шаклида эканлигини очди.

Мухторжон ШОДМОНОВ,
Республика Бош прокуратураси бўлим
катта прокурори
(Давоми кейинги сонда).

Қарор ва ижро

A-70 маркали сими ўғирлаб кетилган. Мойбулук қишлоғидан Қўшқовуз қишлоғигача бўлган 1,9 километр узунликдаги 1.082.000 сўмлик сим ҳам ўғирланган. Мазкур ҳолатлар юзасидан туман прокурори жиноят иши кўзгатди.

Текширишларда айрим фуқаролар рангли металл парчаларини республика ҳудудидан четга олиб чиқиб кетаётган ҳолатлар ҳам аниқланаяпти. Масалан, 2006 йил 12 феврал кунин Самар-

Юртимиз халқ ҳўжалигида рангли металл жуда қадрланади. Чунки у муҳим ҳомашё ҳисобланади. Қорабозорда ҳам рангли металлнинг харидори кўп. Шунинг учун рангли металл парчалари йиғиш ва таркибда рангли металллар бўлган механизм ва агрегатларни талон-тарож қилиш билан боғлиқ ҳуқуқбузарлик фактлари учраб турибди.

«Ўзбекистончиранглиметалл» ОАЖ ва унинг ҳудудий бўлиналари рангли металл парчаларини тўлиқ йиғиб олиш, темир-терсак топиширувчилар билан шартномаларни ўз вақтида тузиш ва уларни рағбатлаштиришининг таъсирчан тизимини жорий этиш бўйича зарур чоралар кўрмаяптилар.

Бебаҳо бойлик

Айнан шунинг учун ҳам ҳукуматимиз томонидан муҳим саноат ҳомашёси бўлган бошқа қазилма бойликлар ва ишлаб чиқариш соҳаларида таркибда рангли металл ва уни ишлаб чиқариш соҳасига доир қарор ва фармонлар ҳаётига жорий қилинди. Жумладан, Президентимизнинг 2006 йил 20 июлда чиқарилган «Рангли металл парчалари, чиқиндиларини йиғиш, тайёрлаш ва қайта ишлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида» қарори бунга яққол мисолдир.

Қарор рангли металлдан бўлган механизм ва агрегатларни талон-тарож қилиш билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган. Бундан ташқари, рангли металлларни йиғиб олишининг таъсирчан тизимини жорий этиш кўзда тутилди. Шунингдек, кўрсатиб ўтилган камчиликларни бартараф этиш, яъни, рангли металлларнинг ноконуний айланishiга чек қўйиш ҳамда уларни қўқур қайта ишлаш учун юксак самарали ускуна ва технологияларини татбиқ этиш бош мақсад қилиб қўйилган.

Қарорда «Ўзбекистончиранглиметалл» ОАЖ ва унинг ҳудудий бўлиналари қайта ташкил этиш ва уларнинг негизда «Тошкент рангли металл парчалари ва чиқиндиларини қайта ишлаш заводи» очик акциядорлик жамиятини ташкил қилиш, рангли металл парчала-

ри ва чиқиндиларини комплекс равишда қўқур қайта ишлаш, республика истеъмолчиларининг ишлаб чиқариш эҳтиёжлари ҳамда экспортга етказиб беришнинг кенгайтириш учун улардан тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш тизимини ташкил қилиш, топишириладиган рангли металл парчалари ва чиқиндилари учун фақат юридик шахслар — темир-терсак топиширувчилар томонидан эркин нархлар бўйича ҳисоб-китоб тизимини жорий қилиш кўзда тутилган.

Рангли металллар ноконуний айланишининг олдини олиш биринчи навбатда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига масъулият юклайди. Ушбу қарорнинг ижроси юзасидан Самарқанд вилоят прокуратурасида ҳам бир қатор ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, вилоят бўйича 2006 йилда 408 тонна рангли металл чиқиндилари топиширилиш режалаштирилган бўлиб, шу кўнгақадар режа 44 фоизга бажарилган.

Жойларда ўтказилган текширишларда шу нарса маълум бўлдики, айрим қорхона ва ташкилот раҳбарлари қайд этилган қарор ижросини тўлиқ таъминламаганлар. Рангли металл парчаларини турли йўллар билан ўғирлаш ҳолати қузатиляпти. Масалан, Каттақўрғон туман «Қорадар» электр тармоқлари қорхонасига қарашли «Жизмон» электр-энергия узатиш тизимининг 4,2 километр узунликдаги 2.391.000 сўмлик

қанд шахридаги «Ўпона» постида «Навоий-Тошкент» йўналишида кетаётган автобус тўхталиб қўздан кечирилганда, нарпайлик Р.Ортиқовга тегишли 105 килограмм алюминий парчалари топилиди. Суриштирув жараёнида аниқланишча Р.Ортиқов илгаримамурий жавобгарликка тортилган экан. Бу сафар ҳуқуқбузарга нисбатан жиноят иши кўзгатилди.

Жорий йилнинг ўтган 6 ойида ўтказилган текширишларда аниқланган қонунбузилишларни бартараф этиш ҳақида 4 та тақдирнома киритилди. 12 нафар мансабдор ёзма равишда огоҳлантирилди. Шартномани бажармаган 15 та қорхона, ташкилот ва муассаса раҳбарларига нисбатан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш кўзгатилиб, қўпол қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 5 та жиноят иши кўзгатилди.

Қўрииб турибдики, Президентимизнинг мазкур соҳага доир қарори ўз вақтида чиқарилган муҳим ҳужжат саналади.

Рангли металл давлат мулки ҳисобланади. Шунинг учун давлат мулкини ўз мулким деб қараш, моддий бойликларни кўз қорачиқдек асраш ҳар бир фуқароннинг муқаддас бурчи бўлиб қолиши керак.

Исмаиулла Йўлдошев,
Самарқанд вилоят
прокурорининг катта ёрдамчиси

Ўзбекистон Конституциясининг 35-моддасида «Хар бир шахс бевосита ўзи ва бошқалар билан биргаликда ваколатли давлат органлари, муассасаларига ёки халқ вакилларига ариза, ариза, тақлиф ва шикоятлар билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эга. Ариза, тақлиф ва шикоятлар қонунда белгиланган тартибда ва муддатларда қўриб чиқишли шарт» дея белгиланган. Шу сабабли фуқаролар поймол этилган ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш масалалари юзасидан прокуратура органларига ҳам мурожаат қилишяпти.

Бош прокурор номига хат йўллади. Хоразм вилоятининг Богот туманидаги Хитой қишлоғида яшовчи У.Жумамазоров ва 14 нафар фуқаро томонидан олишга ёрдам берган прокуратура ходимларига миннатдорчилик хатларини юборишди.

Фуқароларни меҳнат жамоаларида, ўқиб ва яшаш жойларида қабул қилиш кўрсаткичи ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 15 фоизга ортиб, мурожаатларда кўтарилган муаммоларни жойида ҳал қилиш чоралари кўрилди. Жумладан, Ангрен шаҳар прокуратури

димлари текшириш ўтказганида кассир Ш.Шукуров Жиззах тумани «Гандумтош» қишлоқ фуқаролар йиғини томонидан фуқароларга тайинланган нафақа пулларида 6,690.000 сўмини ўзлаштириш юзасидан аниқланган.

Прокуратура аризаларидан сўнг ариза муаллифларига тўланмайдиган 277,929 сўм нафақа олиб берилиб, қўли эгри кассирга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Шу билан бирга мурожаатлар юзасидан текшириш ўтказилганда айрим фуқаролар тўхматдан иборат шикоят хатлари юборгани маълум бўлаяпти. Бу билан

«Тутинган ука»

Йигит кишининг иши бир орқага кетмасин, сўнг ўнглаб олишга ҳамманинг ҳам иродаси етавермас экан. Ерқин (исмлар ўзгартириб берилмоқда) ҳам бунга ўзида куч топа олмади.

Омадсизликларнинг барига бир пайтлар чойхонада танишиб сўнг қиёматли ака-ука тутинган Турғун ақсини айбдор санай бошлади. «Унга ишониб икки марта банкорт бўлди. Дастмождан айрилиб ўтирган пайтда қарзинчи қис-тамай турса бўларди».

Уша кун ҳам Турғун ака ундан қарзинкайтиришни сўради. Бусадар ўртада қаттиқ-қурум гаплар бўлди. «Душман ортирмоқчи бўлсанг, қарз бер деб шунга айтар экан-да. Эртага охириг муддат, сўнг мендан хафа бўлиб юрма!» — тутинган ақаси айтган охириг гап қулоғидан нари кетмади.

«Ун минг доллани эртагача қаердан топаман? Доллар кўчада ётган қозонидики, йиғиб олиб бориб берсам. Тўғриси, доллар ҳам бир қозон. Фақат инсоф, меҳр-оқибат, ор-номус, виждон каби тушунчаларнинг ўрнини қоплаш учун ишланган қозон!».

Миясига келган машум ўй ваҳиддан туни билан ухладмай чиққан Ерқин тонга яқин бир тўхтама қелди. Қизининг дафтарларини пул шаклида қирқиб, дастлаб халтачага жойлади.

Соат миллари тўққизга яқинлашиб қолганда Ерқин тутинган ақасининг ҳовлисига кириб келди. Пешов чиққан Турғун ака унинг нимадандир безовталигини пайкагандай бўлди.

— Ҳа, ука, безовтасан?! — деди киноя билан.

— Бугун елкамдан тоғ ағдарилди,

қарзимдан қутуламан. Шунгадир-да, ака.

— Ҳаммасими?

— Ҳаммаси, ака. Фақат укам келсин, олдида санаб бераман.

— Олганимдан тонганимни кўрган-мисан? Майли, кир ичкарига.

Уйда уёқ-бўёқдан гаплашган бўлишди. Уртага совуқчилик тушган эмасми, гаплари қовушмади. Ана ўтиришди.

— Укамг келадиганими ўзи?

Шу орада телефон қилиш баҳонасида даҳлизга чиқиб вазиятни билиб келган Ерқин «укам келмайдиган бўлти, санаб олинг» дея ўрамдаги қозонни уй эгаси томонга сўриб қўйди. Турғун ака ўрамни очинга улгурмади, қўқисдан унга ташланган Ерқиннинг қўлида пичоқ совяк ялтиради. Қирқилган дафтар ва рақарлари ҳар томонга сочилиб кетди...

Қилгиласи қилиб қўйиб жонхонада хонадан қочиб чиқаётган Ерқин ҳовлида юрган Турғун ақасининг хотини ва қизига кўзи тушди-улар томонга юра бошлади. Ерқиннинг ваҳожатини кўриб вазиятни тушунган она-бола кўчага қочиб чиқди. Ерқин етолмади. Ховлига қайтиб киришга ҳам журъди етмади...

Суд ҳукми билан қотил тегишли жа-зога маҳкум этилди. Қарзини узишдан қочиб, бир инсоннинг умрига зомин бўлган «тутинган ука»нинг эришгани шу бўлди.

Рустам РАҲИМОВ,
Тошкент шаҳар прокуратураси ёрдамчиси

Мурожаатлар эътиборда

Таҳлилларга кўра, прокуратура органларига 2006 йилнинг 8 ойида 56.000 дан зиёд мурожаат келиб тушган. Улардан 27.000 га яқини бевосита прокуратура органларида ҳал этилган бўлса, 26.000 таси ҳал этиш учун тегишли ташкилотларга юборилган.

Шу ўринда айтиш жоизки, мурожаатлари ихобий ҳал этилганлиги ҳақида фуқаролардан раҳбариятимизга қўллаб миннатдорчилик хатлари келиб турибди. Жумладан, Тошкент шаҳрининг Мирзо Улуғбек туманида яшовчи Б.Саъдуллаев фарзанди Бахтиёрни қамоқхонадан озод этишга ёрдам берган прокуратура ходимларига миннатдорчилик билдириб

«Озодлик» маҳалласида фуқароларни қабул қилиш пайтида Л.Тен «Уйжойқурилиш» акциядорлик жамиятидан 500.000 сўмлик иш ҳақини 2004 йилдан буён ололмаётганини билдирган. Л.Теннинг мурожаати атрофчида кўриб чиқилди, унинг пуллари ундириб берилди. Жамият раҳбари М.Хўжаев иш ҳақини ўз вақтида бермаганлиги учун маъмурий жавобгарликка тортилди.

Д.Алламуродова ва бошқалар «Халқ банк»нинг Жиззах туман Учтепа бўлими 8-шаҳобчаси томонидан нафақа пуллари асосидан берилмаганлиги тўғрисида мурожаат қилган. Ариза юзасидан Жиззах вилоят прокуратураси хо-

улар юқори ташкилот ходимларининг қимматли вақтини ўйирлабгина қолмай, қозғозбозлик кўпайишига ҳам сабабчи бўлишмоқда. Хусусан, Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани суд ижроси А.Улуғмазоров эгалик турган лавозимидан бўшатирилганлиги учун ҳуқуқий департамент бошлиғи Б.Янгирбоев устидан тўхматдан иборат маълумотларни юқори турувчи органларга йўллаганлиги аниқланиб, унга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, тегишли жазосини олди.

Шуҳрат КАХХОРОВ,
Республика Бош прокуратураси бўлим катта прокурори

Солиқ тўлашга келганда...

Баҳром Маматхўжаев яхши ният билан «Интерсавдонур» МЧЖни очиб, тадбиркорлиқни бошлади. Олдинги ишлари унчалик юришмади. «Қандай қилсам ишим ривож топаркан?» дея катта тадбиркорлардан сўради. Ҳаммаси хар хил маслаҳат берди. Улардан бири «Давлатга солиқ тўласанг қосанг оқармайди, шунинг учун тўламаслик йўлини топ» деди. Баҳром бу «тадбиркорнинг» насиҳатига кириб, солиқ инспекциясига ҳисобот бермайдиган бўлди. Бу билан ҳам қаноатланмай, пул топишнинг минг бир усулини ўйлаб топди.

Улғуржи савдо қилиш ҳуқуқини берувчи рұхсатномаси бўлмасда, Хўжабод пахта тозалаш ҳиссасдорлик жамияти раҳбарларининг кўнглига йўл топиб, 192 млн. сўмлик эҳтиёт қисмларни уларга «ўтказди». Эвазига жамиятдан 192 млн. сўмлик момиқ пахтани олиб, нақд пулга сотиб юборди. Чўнтаги пул кўрган Баҳром энди янги режаларни тузаётганда сири фош бўлди. Қонунбузарга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

«Замин» хусусий фирмаси раҳбари Ойбек Қўчқоров ҳам Баҳром Маматхўжаевдан қолшимаслиги сўриштирувда аниқланди. Ойбек 102 млн. 200 минг сўмлик эҳтиёт қисмларни Кўрғонтепа пахта тозалаш ҳиссасдорлик жамиятига топшириб, 25 млн. сўмини фирма ҳисоб-рақамига туширади. Қолган пулга Андижон 8-мой ҳиссасдорлик жамиятидан совуқ олиб, бозорда нақдига сотиб юборди. Савдодан тушган пулнинг бир сўмини ҳам банкка топширмайди. Энди у қилиши учун жавоб беришга мажбур.

Халол ишлайдиган тадбиркорлар учун ҳуқуқий жиҳатдан қўнғир яратилди. Кредит беришда имтиёзлар жорий қилинаёпти. Шундай пайтда баъзи тадбиркорларнинг давлатни алдаши, солиқ тўлашдан бўйин толиб, даромад олишга интилиши қонуний фаолият кўрсатаётган тадбиркорларга тўсик бўлиб, соғом рақобатини йўққа чиқараёпти.

Адхамжон АБДУВАЛИЕВ, СВОЖДЛКК департаментининг Хўжабод туман бўлими бошлиғи

Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 19 июлдаги мажлисида жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқулини муҳокама этилиб, 2006 йил учун белгиланган прогноз параметрларига эришишга йўналтирилган қўшимча чора-тадбирлар белгиланганлиги аниқланди.

Жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида ишловчи қўламини кенгайтириш, мулкчиликнинг хусусий секторини мустақамлаш ҳамда аҳоли турмуш даражасини оширишнинг муҳим омилли сифатида фуқароларни иш билан таъминлашни кенгайтириш учун шароит яратиш бўйича қабул қилинган чора-тадбирлар иқтисодий ўсишга қўмаклашганлиги мажлисда эътироф этилган. Мажлисда қатнашчилар олдида республика аҳолисини иш билан таъмин-

лик Газинур Мамбетова ва унинг танишларини қонуний ишга жойлаштириш баҳонаси билан Қозғоғистонга олиб бориб, фоҳишахоналарга сотиб юборган. Ушбу ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, одам савдоси билан шугулланувчи Р.Исқокова ушланиб, ҳозир тергов олиб боришмоқда.

Қорақалпоғистонлик 24 нафар аёл иш қидириб, хорижга кетиб, ноқонуний пул топиш йўлига ўтиб кетганлиги учун Қорақалпоғистонга депортация қилинган.

Республикада 2006 йилнинг биринчи ярмида 1484 та жиноят содир этилган бўлса, шунинг 217 таси ишсизлар ҳисобига тўғри келади. Бу рақамнинг ўзиёқ

Бош мақсад қонунийликни таъминлаш

лаш қўламини кенгайтириш вазифалари қўйилди.

Қорақалпоғистонда ҳозир 1.172.000 аҳоли иштомат қилади. Шундан 857.800 нафари, яъни 54,6 фоизи меҳнат ресурслари ҳисобланади. Республикада 540.400 нафар киши иш билан банд.

Қорақалпоғистондаги мутасадди идоралар томонидан бандлик муаммоларини ҳал этиш борасида қилинган ишлар туфайли йил бошига нисбатан ишсизлик даражаси 7,7 фоиздан 6 фоизга, яъни 1,7 фоиз камайишига эришилди. Лекин бу борада ҳал қўлаб муаммолар мавжуд. Айниқса, ҳозирги кунда қув муассасаларини тамомлаган ёш кадрлар орасида бандлик масаласини ҳал этиш зарур.

Айрим ёшлар алданиб, чет давлатларга чиқиб кетиб жиноят қурбонига айланиб қолмоқдалар. Маълумот учун айтмоқчиманки, Қорақалпоғистон прокуратураси органлари назорати остида ўтган давр мобайнида 16 ишсиз Қозғоғистонга, 16 нафари Россияга иш топиб бериш баҳонаси билан олиб чиқилиб, етиб бургандан сўнг сотиб юборилганлиги бўйича 14 та жиноят фош этилган. Масалан, нуқуллик Роза Исқокова 2004 йил август ойида тахиятош-

ишсизлик долзарб муаммо эканлигини кўрсатади.

Қорақалпоғистон прокуратураси органлари ташаббуси билан 2005 йилда республиканинг шаҳар ва туманларида 27 та меҳнат ярмаркаси ўтказилиб, 2659 нафар ишсиз иш билан таъминланган.

Жорий йилнинг биринчи ярмида ҳам бандлик масаласига эътибор қўйилди, 24 та меҳнат ярмаркаси ўтказилди. Натижада 2520 киши доимий иш билан таъминланди.

Ҳозирги кунда асосан коллежалари тугатган ёшларни иш билан таъминлашга эътибор қўйилди.

Прокуратуранинг яна бир долзарб вазифаларидан бири аҳолининг ижтимоий ҳимоясини тўғри ташкил этишдан иборат.

Республика прокуратура органлари томонидан жорий йилнинг биринчи ярмида бу борадаги текширишлар натижасига кўра 300 дан ортиқ прокурор назорати ҳужжатлари қўлланиб, 146 та мансабдор интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди. Жиддий қонунбузилишлар юзасидан 33 та жиноят иши қўзғатилди. Айбдорлар 26.000.000 сўмлик зарарни ихтиёр равишда тўлашди. 6.664.000 сўмлик

зарарларни ундириш юзасидан 20 та даъво аризалари қўзғатилди.

Қорақалпоғистонда 187 минг 391 нафақахўрлар иштомат қилиб, аҳоли умумий сонининг 11,9 фоизини ташкил этади.

Уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва қонуний манфаатларини таъминлаш ҳамма вақт ҳам энг долзарб масалалардан бири бўлиб келган. Бу борада прокуратура органлари томонидан бир қатор жиноятлар фош этилди.

Жумладан, биргина Қораўзақ туман почта алоқа тармоғининг «Қорақў» бўлими бошлиғи Д.Бежонов 2005 йил октябр-декабр ойларида 6 млн. 411 минг сўмлик, бошқа почта алоқа тармоғининг «Алғабас» бўлими бошлиғи К.Рзабеков 4 млн. 84 минг сўмлик нафақа пуллари талон-тарож қилган. Бу иккала ҳолат бўйича ҳам ЖКнинг 167-моддаси 3-қисми ва 209-моддаси 1-қисми билан жиноят ишлари қўзғатилиб, мансабдор шахслар суд олдида қонуний жавоб берди.

Иш ҳақининг ўз вақтида тўланишига доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги ҳуқуқат қарори талаблари ижроси юзасидан ўтказилган текширишлар натижасида 82 тадан ортиқ прокурор назорати ҳужжатла-

ри қўлланилиб, 68 мансабдор шахслар интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди.

Аниқланган жиддий қонунбузилишлар юзасидан 13 та жиноят иши қўзғатилди. Етказилган 1 млн. 850 минг сўмлик зарарлар ихтиёр равишда ундирилди ҳамда 32 млн. 388 минг сўмлик зарарларни ундириш юзасидан 254 та даъво аризалари қўзғатилди.

Масалан, Хўжайли тумани 1-сон поликлиника мансабдор шахслари томонидан 2004-2005 йиллар давомида ишчи ходимларга жами 8 млн. 23 минг сўмлик иш ҳақи ёзиб, имзоланган қалбақлаштирилган талон-тарож қилганлиги аниқланиб, ушбу ҳолат юзасидан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди. Дастлабки терговнинг ўзида етказилган зарар тўлиқ ундирилди, иш айблов ҳулосаси билан судга ўтказилди. Суд ҳукми билан О.Жалеков қонуний жазосини олди.

Нозим РАЙИМОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси бўлим бошлиғи

Суратда: ҚР прокуратураси ташкилий назорат ва таҳлил бўлимида аҳолини иш билан таъминлаш борасидаги қўнғирлар ижроси муҳокама қилинмоқда.

— Соибжон ака, фуқарога ишсизлик мақоми қачон ва қайси ҳолатда берилади?

— Аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий муҳофаза қилиш ҳеч қачон долзарб бўлиб қолмаган. «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»-ги қонунга биноан ишсиз шахс деб меҳнатга қобилиятли (ун олти ёшдан бошлаб пенсия билан таъминланиш ҳуқуқини олгунга қадар), ишга ва иш ҳақига (меҳнат даромадига) эга бўлмаган, иш қидирувчи сифатида маҳаллий меҳнат органида рўйхатга олинган, меҳнат қилишга, касбга тайёрлаш ва қайта тайёрлашдан ўтишга, малакасини оширишга тайёр шахслар эътироф этилади.

бўш иш ўринларининг ҳисобини ва унга бўлган талаб ҳамда эҳтиёжни мониторинг тариқасида ўрганиб, таҳлил қилиб боради. Йўлланма бериш орқали ишсиз кишиларнинг ишга жойлашишга ёрдам беради. Бу борада республика бўйича жуда катта ишлар қилинди. Чорва молларини боқаётган фуқаролар иш билан банд деб расмийлаштирилмокда. Бундан ташқари кўп болалари ва кам таъминланган оилаларга текин сигир берилаётти. Кам таъминланган оилаларга имтиёзли кредит ажратиш йўлга қўйилган.

Меҳнат бўлимининг ходимлари фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан ҳам шуғулланади.

ромадидан даромад солиғи ундирилмайди.

Вақтинча бир марталик иш қидиравётган фуқароларга марказ бепул хизмат кўрсатади.

— Судланганлар ва ногиронларни ишга жойлаштиришда қандай имтиёзлар кўзда тутилган?

— Аввало, ҳеч кимнинг бошига шундай кун тушмасин. «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»-ги қонуннинг 7-моддасига кўра давлат ижтимоий ҳимояга муҳтож, иш топишда қийналаётган ва меҳнат бозорида тенг шароитда рақобатлашишга қодир бўлмаган, жумладан, ногирон ва жазони ўташ муассасаларидан озод қилинган шахсларни

фуқароларни давлат ташкилоти ва идораларидан ташқари хусусий корхона ва фирмаларга ишга жойлаштириш ҳуқуқига эгами?

— Албатта. «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»-ги қонуннинг 18-моддасига биноан иш бериувчилар ҳар ойда меҳнат бўлимларига мавжуд бўш иш ўринлари тўғрисида маълумот беришади. Шундан келиб чиққан ҳолда меҳнат бўлимлари ҳар ой иш бериувчилар тақдим этадиган бўш иш ўринларига фуқароларни ишга жойлаштиришга йўлланма беради.

— Мутахассислик ёки ишсизлик бўлмаган фуқароларни ишга жойлаштириш муаммоси қандай

берилди.

Халқро инсонпарварлик ташкилотлари томонидан «Саховат» (8 та), «Муруват» (25 та), «Меҳрибонлик» (31 та) уйлари, мактаб-интернатларга, шунингдек, ёлғиз кексалар ва ногиронларга, соғиб ҳарбий хизматчиларга, ҳалок бўлган ҳарбийларнинг оилаларига кийим-кечак, дори-дармон тарқатилди.

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирликлари қўша буйруғига асосан кўзи ожиз ногиронларнинг рўйхати тайёрланиб, улардан 172 нафаридан сунъий кўз гавҳарини имплантация қилиш операциялари бажарилди. Жорий

Ижтимоий ҳимоя — кепалжак гарови

Ўзбекистон Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг демография, меҳнат бозори ва аҳолини иш билан таъминлаш бошқармаси бошлиғи Соибжон АЛИЕВ билан сўхбат

Фуқарони ишсиз деб эътироф этиш учун бир вақтнинг ўзига қуйидаги тўртта шарт мавжуд бўлиши лозим:

1) фуқаро ишга ва иш ҳақига (меҳнат даромадига) эга бўлмаслиги лозим. 2) фуқаро ишлашга тайёр бўлиши лозим. Фуқаронинг ишлашга тайёрлигини унинг маҳаллий меҳнат органига иш қидириб расмий мувожаат қилиши, белгиланган муддатларда меҳнат органида қайд этилиб туриши ва меҳнат органлари томонидан тақлиф қилинган мақбул ишни қабул қилиш ҳолатлари тасдиқлайди. 3) фуқаро меҳнатга қобилиятли бўлиши ва амалдаги қонунларга биноан пенсия таъминоти ҳуқуқига эга бўлмаслиги керак. 4) фуқаро барча тегишли ҳужжатларни тақдим қилган ҳолда маҳаллий меҳнат органида ишсиз сифатида эътироф этилади.

— Мамлакатимиздаги меҳнат органларининг фаолияти ҳақида нималар дея оласиз?

— Республикадаги меҳнат органлари зиммасига ҳозирги кунда жуда катта масъулият юкланган. Хар бир туман, шаҳар меҳнат бўлими меҳнат бозоридagi вазиятни, яъни янги яратилаётган ва

Яъни, иш жойларининг қисқартирилиши ёки ташкилотнинг тугатилиши сабабли ишсиз қолган фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш, вояга етмаганларга қисқартirilган иш соатлари белгиланиши ёки иш ҳақини ўз вақтида олишини назорат қилиб боришади.

Жойлардаги меҳнат бўлимлари ишсизларни ишга жойлашга ёрдам бериш мақсадида меҳнат ярмаркаларини ўтказиб боради.

— Мардикорларнинг ҳақ-ҳуқуқлари қандай ҳимоя қилинади?

— Республикаимизнинг барча шаҳар ва туманларида вақтинча бир марталик иш билан таъминлаш марказлари мавжуд. Халқ тилида айтганда «мардикор бозори»га ва, умуман олганда, меҳнатга бўлган муносабатим ижобий. Чунки инсон дунёга келиб, яшаш учун доимо курашиш келади. Инсон ҳаётда пешона тери эвазига тирикчилик қилгани яхши. Жиноятдан орттирилган бойлик ҳаром саналади.

Солиққа оид қонунчиликка киритилган ўзгаришларга кўра вақтинча бир марталик иш билан таъминланган фуқароларнинг мазкур ишларни бажаришидан келган да-

қўшимча кафолатлар билан таъминланадиган.

Шунга кўра 1998 йил 1 декабрда Вазирлар Маҳкамасининг «Ижтимоий ҳимояга муҳтож шахсларни ишга жойлаштириш учун иш жойларининг энг кам миқдорини белгилаш тартиби тўғрисидаги низоми» тасдиқлаш ва аҳолини иш билан таъминлаш қонунчилиги бузилган ҳолда жарима солиш тартиби тўғрисидаги қарор қабул қилинган. Низомига асосан ҳар йили жойлардаги бошқарув органларининг қарорларига кўра корхона, ташкилот ва муассасаларда ижтимоий ҳимояга муҳтож, иш топишда қийналаётган ва меҳнат бозорида тенг шароитда рақобатлашишга қодир бўлмаган шахслар учун иш жойларининг энг кам миқдорини яратиш (ёки банд қилиб қўйиш) белгиланади.

Хар йили республика бўйича корхона, ташкилот ва муассасаларга 2000 га яқин ногирон ва 3000 атрофида жазони ўташ муассасаларидан озод қилинган шахслар ишга жойлашадилар.

— Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги

ҳал этилаяпти?

— Меҳнат бўлимлари иш бериувчиларнинг эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бўлимларига рўйхатда турган фуқароларни касбга тайёрлаш ва қайта тайёрлашга юборади. Улар учун махсус курслар ташкил қилинади. Курсларга тингловчилар шартнома асосида ўқишда ва таҳсилни тугатгандан кейин шартнома тузган корхона ёки ташкилотига ишга жойлашиши кафолатланади. Ишсизлар яқка тартибда касбга тайёрлашга йўлланганда улар иложи борича ўқув юртлари, корхоналарнинг ўқув бўлимлари бутлаётган гуруҳларга киришиб ўқитилади. Бундай курслар Тошкентда меҳнат бош бошқармаси қошида очилган ўқув марказида мавжуд. Вилоятларда эса бундай курслар коллежлар базасида ташкил қилинади. Яқка тартибда ўқитиш турларидан бирига ишсизларни миллий ҳунармандчилик касбларига «уста-шогирд» усулида ўргатиш қиради.

— Тизимда амалга ошириляётган ҳамийлик ишлари ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» дастури доирасида республика миқёсида кўп ишлар қилинди. Республика касба уюшмалари томонидан 56.763 нафар кам таъминланган оилалар, ёлғизлар, кўп болали оилаларга 597.500.000 сўмлик, «Нуроний» жамғармаси томонидан 106.200.000 сўмлик кийим-кечак, озик-овқат, дори-дармон

йилнинг июн ойида вазирликда жалб қилинган ҳомийлар маблағи ҳисобидан яна 1400 та сунъий кўз гавҳари харид қилиниб, 933 та суюқлик, 1080 та ип ва 763 та линза олинди ва муҳтожларга тарқатилаяпти.

Вазирлик тизимидаги сихатхолларда 13.222 нафар, Семашко номидаги илмий текшириш институти ва унинг филиалларида 1579 нафар, маҳаллий сихатхолларда ва касба уюшмалари федерацияси сихатхолларида 8683 нафар пенсионер ва ногиронлар соғломлаштирилди. Касба уюшмалари федерацияси оромгоҳларида 208.642 нафар болаларнинг дам олиши ташкиллаштирилди. Ногирон болаларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш мақсадида «Мафтунов раңлар дунёси» қўрик-танловининг республика босқичи 2-4 август кунлари Южоричирқ туманида южори савияда ўтказилди. Унда республикаимизнинг барча вилоятлари ва Марказий Осиё давлатлари, Россия ва Жанубий Кореяда яшовчи ногирон болалар қатнашдилар.

Республикаимизнинг хар бир вилояти марказида пенсионер ва ногиронларни ҳаракатланиш воситалари билан таъминлаш бўйича ижара бериш пунктлари ташкил этилди. Бировлар ёрдамига муҳтож ёлғиз пенсионер ва ногиронларнинг касалликларини ўз вақтида амалга ошириш ва уларни соғломлаштириш мақсадида 27.500 киши диспансер кўригидан ўтказилиб, 14.795 нафари даволанишга муҳтож деб топилиди. Уларнинг 5973 нафари стационар ва амбулатория шароитида, 8822 нафари уй шароитида даволанди.

«Huquq» мухбири Гули ХОЖИБОЕВА сўхбатлашди

Хат тахирисиз босилмокда

ЯНА ҚАНЧА КУТИШИМ КЕРАК?

Сизларга мувожаат қилишимнинг сабаби, мен очкдан-очик, ҳатто айтиш мумкинки, сунъий равишда содир этилган адолатсизлик, лоқайдлик ва беписандлик жабри тортялман.

2003 йил 14 декабр кунни тахминан 16⁰⁰ ларда ҳайдовчи Қ.Қўчқоров (Зангиота тумани «Улугбек» жамоахўжалиги А.Нишонов кўчаси 16-уйда яшайди) ўзи бошқариб келаятган 10 АИ 868 номерли «МАЗ-5549» машинасида шахримизнинг Паркент кўчасида меннинг бошқарушимдаги «ВАЗ-2103» маркази машина билан тўқнашув содир этди. Уша пайтдаёқ экспертиза унинг айбдорлигини, яъни оралиқ масофани сақламагани, ИХҚнинг 10.1 ва 11.10-бандлари талабига риоя этмай авария содир этганини аниқлади. Бу ҳақда жиноят ишлари бўйича Мирзо Улугбек тумани судининг қарорида ҳам кўрсатилган. Судга Қ.Қўчқоровга ўзим ҳам, инспекторлар ҳам зарарни тўласа унга яхши

бўлиши, яъни иш судгача этиб бормаслигини тушутирдик. Фойдаси бўлмади. Суд Қ.Қўчқоров менга 535.067 сўм моддий зарар етказган деб топи ва уни олдирганини ижрога оширди. Унчага бўлган оворасарчиликларим, яъни шаҳар ГАИсига уч марта овра бўлиб қатнаганим, техник зарар ҳақидаги маълумотномани олишдаги қийинчиликларни ёзиб ўтирмайман. Булар ҳали ҳалва экан. Южорида айтганимдай, 2004 йил 17 январ кунни жиноят ишлари бўйича Мирзо Улугбек туман судида иш кўрилади. Суд Қўчқоровни айбдор деб топи ва менга етказилган зарарни ундирш ҳақида қарор қийчқарди.

Бироқ бу қарор ижро этилмаса, уни чиқаришининг кимга кераги бор эди? Хуллас, суд қарор чиқариб, уни ижро этишини Зангиота туман суд ижроичилари бўлимига юкледи.

Яқинда шунга ҳам уч йил тўлади. Нахотки, Зангиота туман ижро департаменти

ти ходимларига суднинг қонуний қарорини ижро этиш учун ишлар керак бўлса? Суд январда бўлган. Августгача ҳеч гап йўқ. Департамент бошқалари эшигига саргайдим. Охири бир танишим билан Зангиота ижро департаментига бордик. 2004 йилнинг сентябр ойи эди. Ижрочилар билан Қ.Қўчқоровнинг уйига бордим. Тўйим бор, ўтказиб олай, албатта тўлайман деб ишонтирди. 30 ноябр кунни нули тўлиқ тўлайман деган мазмунда тилхат ёзиб берди. Ижрочилар гувоҳчилигидаги бу тилхат ҳам натижасиз экан. Ноябрь ўйиб, декабрнинг 2-яримида ижрочи уйга телефон қилди. Бора-ялғиз деди. Хурсандчилигимиз узоққа чўзилмади. Жавобларнинг хотини келиб 100.000 сўм тутиб турибди. Қолганини кейинги ойда беришар экан. Ижрочи «мен қафил» деди. Хуллас, кўндим. Январ ҳам ўтди.

2005 йил 22 феврал кунни вилоят ижро департаменти бошқалига учрашиб, вазир

ятни тушутирдим. У Зангиота департаменти бошқалига Баҳодир Юсуфхоновни чақириб танбех берди ва ишни ҳал қилишни топширди. Б.Юсуфхонов эртага телефон қиламан сизга деб мени ишонтирди. Натижадан дарак йўқ.

Бир йил ўтиб жавобгарнинг хотини ижрочилар билан келиб 150 минг ташлаб кетди, шундан кейин яна бедарак кетди. 285 минг сўм ҳамон тўлангани йўқ. Нима қилиш, киме учрашишни билмай қолдим. Гап фақат пунда ҳам эмас, лекин қонунларга, суд қарорига нисбатан ҳурмат, фуқаро манфаати деган тушунчалар устуворлиги учун курашмаяптимизми?

Сизларга саволим бор: суд қарори, агар ижро этилмаса, нима учун керак? Менинг муаммомни ҳал қиладиган идора борми?

Бокжон ҚАЮМОВ, пенсионер. Мирзо Улугбек тумани

— Улугбек ака, ўзингизга маълум, Галлаорол тумани нафақат Жиззах вилоятида, балки республикамизда ҳам барча соҳада ўз салоҳиятига эга туман. Туманинг муаммолари ҳам ўзига яраша катта бўлиши табиий. Шундай эмасми?

— Тўғри айтдингиз. Галлаоролнинг тарихи узоқларга бориб тақалади. Бу даргоҳга Бобур, Амир Темур боболаримизнинг қутлуғ қадами теккан. Улар ҳам бу ерни энг боҳова ерлар, меваларни ширали дея таърифлашган. Туманимиздан унча узоқ бўлмаган ҳудудда дунёга машҳур Темур дарвозаси жойлашган. У ҳақда соатлаб гапириш мумкин.

Катта ўзбек тракти ҳам туманимиз ҳудудидан ўтиб, нафақат республикамиз шаҳарларини, балки Афғонистон, Туркия, Эрон ва Қозғоғистон давлатларини ўзаро боғлайди. Бу ердан ўтган темирйўл ҳам мамлакатимиз иқтисоди-

ишлайдиган ташкилотлар ўртасидаги аҳиллик самараси деб биламан. Энг асосийси, ИИБ, «Қамолот», «Маҳалла», «Нуроний» жамғармалари билан бир мақсад йўлида ҳаракат қилдик. Мактаб, лицей ва коллежларда спорт тўғрисидаги ташкил қилинди. Хуллас, ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказишга эришдик. Ёшлар ўртасида мусобақалар уюштирдик.

— Ёшлар яратилаётган имкониятдан қандай фойдаланилмоқда?

— Давлатимиз раҳбари мустақилликнинг 15 йиллик байрами олдидан Абу Райҳон Беруний номидаги Тошкент дав-

келди. Вилоят, туман ҳокимлиги имкон даражасида уларга ёрдам берди.

Прокуратура ходимлари ҳам деҳқон-фермерларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатди. Лекин бу борада муаммоларимиз ҳам йўқ эмас. Хусусан, қишлоқ ҳўжалиги соҳасини тартибга солувчи қонунлар ижроси юзасидан 2006 йилнинг 6 ойида 15 та текшириш ўтказилиб, ғайриқонуний ҳўжатларни бекор қилиш ҳақида 35 та протест ва 20 та тақдирнома киритилди. 53 киши қонунбузилишига йўл қўймаслик ҳақида огоҳлантирилиб, 845.000 сўмлик зарарни ундириш бўйича судларда 17 та

Нафси ўнқонлар

Ҳалқимизда «Қинғир ишинг қийғи қирқ йилдан кейин ҳам чиқади» деган мақол бор. Лекин ҳозирги замонда қирқ йил қутти шарт бўлмай қолди. Фуқароларнинг онги ошиб, ҳуқуқий давлат қуришга астойдил киришилган, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг қонун устуворлигини таъминлаш йўлида амалга ошираётган ишлари натижасида қонунни четлаб ўтишга уринганлар ёки уни менсимай жиноятга қўл ураётганлар қисқа фурсатда қилмишларига яраша жазо олмақдалар.

Чироқчи туман прокуратураси Вазирилар Маҳкамасининг «Электр энергиясидан фойдаланганлик учун ҳисоб-китоб қилиш механизмини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлар тўғрисида»ги ва «Электр энергияси сотишни ҳамда ундан фойдаланишни ҳисобга олиш ва назорат қилиш-тизимини мустаҳкамлаш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорлари ижроси юзасидан «Қўдала электр тармоқлари» ОАЖда текшириш ўтказди. Аниқлинишича, 2005 йил 1 апрелдан 2006 йил 16 февралга қадар жамият бошлиғи вазирида ишлаб келган Қўқор Маҳмадиев мансабини суистеъмол қилиб, бош ҳисобчи Мухиддин Баратов ва электр энергияси сотиш бўйича бошлиқ муовини Жулбул Бадалов билан тил бириктириб, жуда кўп миқдордаги маблағни ўзлаштиради.

Жамиятга қарашли истеъмолчиларнинг электр энергиясидан қарзи ҳатловдан ўтказилганда, бундай қарз 413.725.400 сўмни ташкил қилиши, 973.384.100 сўмлик электр энергияси асосис равишда аҳоли ҳисобига ёзиллиб, сохта ҳўжатлар тузилганлиги аниқланди. Аслида шунча электр энергияси талон-тарож қилинган. Қўқор Маҳмадиев «Қўдала электр тармоқлари»да бошлиқ лавозимда ишлаган даврида электр энергиясидан яширинча фойдаланувчи субъектларни аниқлаш ва уларнинг фаолиятига чек қўйиш чораларини кўрмаган. Ушбу ҳолат бўйича қўзғатилган жиноят ишини тергов қилиш жараянида талнов асосида ўтказилган текширишда Жаҳон Еров, Жалол Алимов, Ҳушқувват Нафасов ва Дархон Аҳиёнов сингари фуқаролар доимий равишда артезиан қудуқдан суе чиқариш учун электр двигателларни тармоққа қонуний улаб олиб, 2.245.515 сўмлик зарар етказганликлари аниқланди. Уларга нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилди ва суд улардан зарарни тўлиқ ундириш ҳақида қарор чиқарди.

Умуман олганда Қўқор Маҳмадиев хизмат вазирига нисбатан бажарилаётган оқибатида давлат ва жамоат манфаатларига 300.894.500 сўмлик зиён етказилишига сабабчи бўлган.

Қорхона раҳбари сифатида у тўлов муддати ўтган дебиторлик қарзлари бўлган юридик ва жисмоний шахсларга электр энергияси беришни тўхтатиши зарур эди. Лекин катта миқдорда қарзи бўлган «Чорвадор», «Қўдала» ширкат ҳўжаликлари, Муборак ЛПУМГ, Қўдала МТП ДАЖ, Чироқчи тумани халқ таълими бўлимининг қарзини ундириш чораларини кўрмаган, асқинча уларга энергия етказиб беришни давом эттирган.

Жиноятга жазо муқаррар. Қўқор Маҳмадиев ва ҳамтовоқлари қилмишлари учун одил суд олдида жавоб бердилар.

Ботир ШОВРИКОВ,
Чироқчи туман прокурори,
Норбўта ҚОЗИЕВ,
журналист

унутилган жойда қонунбузарлик содир бўлади — дейди
Галлаорол туман прокурори Улугбек РАҲАБОВ

диётининг қон томири ҳисобланади.

Ҳозир Галлаоролда 130.000 аҳоли яшайди. Албатта, ҳар бир фуқаронинг ўз муаммолари бор. Кимдир мош масаласида, яна бир фуқаро ер олиш даражасида ёрдам сўраб келади. Имкон қадар туман ҳокимлиги ва мутасадди ташкилотлар билан уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга интилади.

— Галлаоролни вилоятда ёшлар тумани дейишади. Прокуратура ёшларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш борасида қандай ишларни амалга оширмоқда?

— Ҳақиқатан тумандаги 130.000 аҳолининг 62.000 га яқинини вояга етмаганлар ташкил қилади. Бу рақамнинг ўзи ҳам зиммасидаги ишларнинг ниҳоятда кўпчилигини далолат. Галлаоролда 91 та мактаб, 5 лицей, 6 коллеж, 14 та боғча фаолият кўрсатапти. Эътиборли томони шундаки, ёшлар билан қилинган юзма-юз мулоқотлар самарасини берди. Вояга етмаганлар ўртасида кейинги ойларида биронта жиноят содир қилинмади. Бу туманда ёшлар билан

лат техника университетининг янги спорт мажмуасини қўздан кечираётганда бир гуруҳ спортчи ёшлар — талабалар билан суҳбатда юқори даражадаги билим ва салоҳиятга эга, жисмоний ва маънавий соғлом инсонда гуруҳ бўлади дея таъкидлаганди. Бу гапда чўқур маъно бор. Ҳар бир ота-она фарзандини гуруҳли қилиб тарбиялаши лозим. Ёшларнинг ҳўкуматимиз томонидан яратилган имкониятлардан оқилона фойдаланиши керак.

— Улугбек ака, кейинги пайтларда матбуотда мактаб, лицей ва коллежлардаги талон-тарожчилик ҳақида бот-бот чиқиш қилинмоқда. Галлаоролда бу борада аҳвол қандай?

— Яқинда 2-ихтисослаштирилган мактаб-интернат фаолиятини ўрганиб чиққанда сиз айтатган ҳолатга дуч келдик. Мактаб бош ҳисобчиси Бахтиёр Ўсаров 9.580.729 сўмни растрата қилиш йўли билан талон-тарож қилганлиги учун жиноят иши қўзғатилди.

— Галлаорол деганда кўпчиликнинг кўз олдида беноён галлазор келади. Галлакорлар учун бу йил омадли келамизми?

— Ҳақиқатан ҳам туманимиз галлачиликка ихтисослашган. Лекин деҳқончилик асосан лалми ерларда қилинади. Деҳқон меҳнати табиатнинг ҳўниматига боғлиқ. Бу йил деҳқонларимиз учун оғир

даъво қўзғатилди. Айбдорлар 2.285.000 сўмлик зарарни ихтиёрий равишда тўлашди. Жиддий қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 3 та жиноят иши қўзғатилди.

Масалан, туман прокуратураси Д.Йўлдошев номи ҳўжаликда ўтказган текширишда ҳўжалик раиси А.Бозорбоев ўз номига ташкил қилинган фермер ҳўжалигига ажратилган 54,3 гектар ердан қонуний фойдаланиб келганлиги аниқланди. Хусусан, фермер ҳўжалиги билан «Жиззахдонмахсулотлари» АЖ ўртасида 2006 йил ҳисоли учун тузилган шартномага асосан ҳўжалик давлатга 1.898.300 сўмлик галла топшириши белгиланган бўлса-да, фермер ихтиёридаги 54,3 гектар ерга умуман галла эмасдан, қонунга хилоф равишда фуқароларга ижарага бериб юборган. Фуқаролар бу ерларга шартномада кўрсатилмаган масҳар ва нўхат экишган.

Эндиликда «тадбиркор фермер» А.Бозорбоев қилмиши учун жавоб беришга мажбур.

Ҳар бир фуқаро жамиятда энг аввало ўз бурчини ва масъулиятини унутмаслиги лозим. Ана шундангина ислохотлар ўз самарасини беради.

«Huquq» мухбири Зайниддин МАМАДАЛИЕВ суҳбатлашди

Буюк ўзбек маърифатпарвари Абдулла Авлонийнинг «Тарбия бизлар учун ё ҳаёт, ё мамот, ё нажот, ё ҳалокат, ё саодат, ё фалокат масаласидир» деган хикमतомуз гапи бор. Дарҳақиқат, фарзанд тарбиясида масъулиятни чўқур ҳис этиш, болани одоб-ахлоқли, илмли, ватанпарвар, катталарга ҳўрмат, кичикларга иззат руҳида вояга етказиш ҳар биримизнинг бурчимиздир.

Кейинги вақтларда мамлакатимизда ёш авлод учун барча шароит яратиб берилмоқда. Барпо этилаётган кўркам мактаб, лицей ва коллежларни қўриб дил яйрайди. Бунга жавобан ихтидорли ёшларимизнинг илм-фан, спорт соҳаларида эришаётган улкан ютуқлари юрт эртаси ишончли қўлларда эканлигини далолатидир. Бироқ, беш қўл баробар бўлмаганидек, айрим болаларнинг тарбиясига ота-онанинг лоқайдлиги таъсирчанларли ҳолдир. Наманган шаҳар прокуратураси томонидан вояга етмаганлар ўртасида олиб борилаётган ҳўқуқий-тарбиявий ишлар таҳлил этилганда бунга яна бир бор амин бўлдик.

Бола тарбиясига ким жавобгар?

ёндашиш керак эмас.

Қўлига пул тушган боланинг қорш-туриши ўзгариб қолиши бор гап. Секин-аста катталарга тақлид қилиб чекишни, кейинроқ ичинини ўрганиб, жиноят кўчасига кириб қолаётган болаларга фаолиятимизда кўп дуч келамиз. Шундай экан, бу борада масъулиятсизликка йўл қўйиб бўлмайди. Тарбиявий ишларни барча биргаликда, ҳамжиҳатликда олиб бориши лозим.

Афсуски, таълим муассасаларидаги аҳволни ўрганишимизда мазкур йўналишда қатор камчиликлар борлиги маълум бўлди. Жўмладан, ўқитувчилар, синф раҳбарлари, маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбо-

ларлари, тарбиячилар ўқувчилар орасида тарбиявий ишларни анча сусайтириб юборишган. Уларнинг буш вақтини мазмунли таъкил этиш, мактаб-ойла-маҳалла ҳамкорлиги талаб даражасида ташкил этилмаган.

Шаҳар ҳўкимлигининг хотин-қизлар қўмитаси, «Маънавият ва маърифат маркази», «Қамолот», «Маҳалла» каби ташкилотлар, ўзини-ўзи бошқариш органлари мутасаддилари ҳамжиҳатлик билан фаолият юритишмаган.

Айрим болалар эътибордан четда қолиб кетган. Натижада шаҳаримизда вояга етмаганлар ўртасида ўз жонига қасд қилиш ҳоллари оз бўлса-да, учраб турибди.

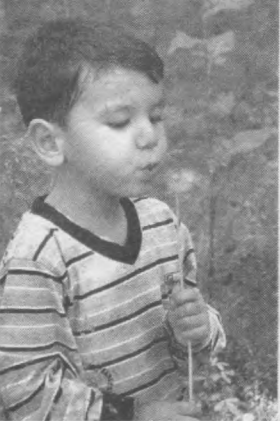
Жорий йилнинг 8 ойи мобайнида 6 та шундай ҳолат қайд қилинди. Қўриниб турибдики, Наманган шаҳар ҳўкимлиги ҳўзуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия ҳамда шаҳар ИИБнинг вояга етмаганлар орасида ҳўқуқбузарликларнинг олдини олиш гуруҳи Вазирилар Маҳкамасининг 2000 йил 21 сентябрдаги 360-сонли қарори билан тасдиқланган «Вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар тўғрисида»ги низоми ва Ички ишлар вазирининг 2005 йил 3 августдаги 210-сонли буййор билан тасдиқланган «Ўзбекистон республикаси ички ишлар идораларида вояга етмаганлар орасида ҳўқуқбузарликларнинг олдини

олиш бўлинмалари фаолияти бўйича йўриқнома» талабларини тўлиқ бажармаган.

Фарзанд тарбиясида салгина лоқайдликка йўл қўйиш яхшиликка олиб келмайди. Шу боис бу борада тегишли ташкилот ва муассасаларга тақдирномалар киритилиб, вояга етмаганлар ўртасида ҳўқуқий-тарбиявий ишларни қучатириш бўйича шаҳар прокуратураси томонидан ишлаб чиқилган тадбирлар режаси ва тавсиялар берилди.

Гулноза РАҲИМОВА,
Наманган шаҳар
прокурорининг катта ёрдамчиси

Энг аввало, шуни таъкидлаш жоизки, айрим болалар ота-она, маҳалла-қўй, мактаб назоратидан четда қолиб кетмоқда. Мактабга бориб билим олиш ўрнига кўча ва бозорларда пул топиш даражасида арава сударётган, сигарет ёқиб бошқа майда-чўйда буюмларни сотиб юрган, ҳатто тиланчилик қилаётган болаларни кўравериб кўзимиз ўрганиб қолди. Баъзи юртдошларимиз ҳўзирги шароитида бола бўлишига қарамай пул топишни ўрганиш, оиласига ёрдам беришининг нимаси ёмон дейишлари мумкин. Лекин масалага бу тариқа бир томонлама

Жиноий даромадларни легаллаштириш билан боғлиқ масалаларни ҳал қилмасдан туриб ҳеч бир давлатда иқтисодий ислохотлардан кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди. Чунки бунинг оқибатида етказилган зарар кўламнинг ошиб бориши жамият ва аҳолининг турмуш тарзига салбий таъсир ўтказида. Легаллаштириш коррупция, банклар томонидан фойдани яшириш ва солиқдан қочиш мақсадида оффшор ҳудудларни ишлатиш каби жиноятлар билан боғлиқдир. Шу билан бирга у хорижий сармоя оқинини сустлаштириб, инвестицион носоғлом муҳитни шакллантиради. Легаллаштириш билан боғлиқ жиноятлар бошқа соҳадаги жиноятлар, масалан, наркобизнес, курол-ароғ ва одам савдоси, антиквар буюмлар, одам органлари савдоси, терроризмни молиялаштиришнинг чуқурроқ илдиз отишига сабаб бўлиши мумкин.

Жиноий фаолиятдан олинган даромадларга қарши кураш масаласини ёритишни аввало соҳадаги халқаро тушунча ва тавсиялардан бошлаш керак. Чунки ноқонуний даромадлар муаммоси Ўзбекистонга қараганда ривожланган мамлакатларда анча илгари вужудга келган. Хусусан, ноқонуний даромадларга қарши кураш 20-асрнинг бошлариданоқ кўпгина мамлакатларда долзарб масала қилиб қўйилган эди. Бироқ 1980 — 1990-йилларга келиб ушбу муаммо фавқулодда ўткир хусусият касб этди. Шунга кўра наркобизнесдан олинадиган ноқонуний даромадларни ошқоралаштиришга қарши ҳаракат бўйича Базелда ташкил этилган Банк операциялари устидан назорат қилиш қоидалари ва методлари комитети — Халқаро ҳисоб-китоблар банки («Базел комитети») иш бошлаб, унга ўнла давлат — Белгия, Буюк Британия, Германия, Италия, Канада, АҚШ, Франция, Швеция, Швейцария, Япония марказий банкларининг вакиллари аъзо бўлиб кирди. 1988 йилнинг 12 декабрида бу кўмита банк тизимининг наркотик воситалардан олинган пулларни ошқоралаштириш мақсадида фойдаланишни бартараф этишга қаратилган декларация («Базел декларацияси»)ни қабул қилди.

Жаҳон иқтисодиётига жиддий зарар етказётган жиноий даромадларни легаллаштириш тобора ўсиб бораётганлигини ҳисобга олиб, ушбу муаммони ҳал этишга БМТ, Европа кенгаши ва бошқа давлатларнинг ҳудудий бирлашмалари ҳам қўшилди. БМТнинг бу йўналишдаги муҳим ишларидан бири 1998 йилнинг 19

ни аниқлаш, ноқонуний даромадларни легаллаштиришга қарши кураш бўйича янгича ёндашув ва технологияларни ўз ичига олган конвенция қабул қилинди.

Халқаро даражада ноқонуний даромадларни легаллаштиришга қарши ҳаракат соҳасида назарий қоидалар ва тавсиялар ишлаб чиқиш нуктаи назаридан 1994 йил сентябр-октябр бўлди. Уш

йилнинг 18-20 июнь кунла-

лади ва сармоя учун фойдаланилади. Шунинг учун Осиё, Марказий ва Шарқий Европа мамлакатлари иқтисодиётига ҳалокатли таъсир кўрсатаётган ушбу жиноятчилик тўлқинини тўхтатиб қилиш мақсадида халқаро ҳамкорлик зарурлиги таъкидланди. Конференция мазкур мамлакатларга жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши кураш тактикаси ва стратегиясини белгилаб берувчи батафсил қоидаларни ўз ичига олган халқаро ҳужжатлардан фойдаланишни тавсия қилди.

Ноқонуний даромадларни легаллаштиришга қарши курашни ташкил этишга асос бўладиган қоидаларнинг таҳлили уларни Ўзбекистонда жорий этишга имкон беради. Яъни, дунё таърибаси солиқ, валюта ва бошқа молиявий-иқтисодий жиноятларга қарши курашни кучайтиришни тақозо қилади. Айниқса, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашни, терроризмни молиялаштирувчи манбаларга чек қўйиш масаласи жуда муҳим

ларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаментига айлантирилди. Эндилдики департамент зиммасига молиявий разведканинг замонавий тизимини яратиш, жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришнинг канал ва механизмларини аниқлашга йўналтирилган молиявий, мулкый операцияларнинг мониторингини амалга ошириш, хорижий давлатларнинг ваколатли органлари ҳамда халқаро иттифодлар ташкилотлар билан ҳамкорлик қилиш ва ахборот алмашиш каби янги вазифалар юклатилди. Буни амалга ошириш учун эса бир қанча ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиниши зарур эди. Шунинг учун Вазиirlар Маҳкамаси томонидан «Департаментга ағона ахборот-компьютер тармоғини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида», «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш билан боғлиқ ахборотни бериш тартиби тўғрисида» ҳамда «Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг айрим қарорларига ўзгартиришлар киритиш, шунингдек, баъзиларини ўз қўниги йўқотган деб ҳисоблаш тўғрисида»-ги қарорлари қабул қилинди. Бундан ташқари, Марка-

Жаҳон тажрибаси

декабрида Венада наркотик моддалар ва психотроп воситалар билан ноқонуний муомала қилишга қарши кураш тўғрисида конвенция («Вена конвенцияси»)нинг қабул қилиниши бўлди. Бу конвенция кейинчалик жиноятчиликка қарши курашишнинг янги стратегиясини очиб берди.

Муаммонинг муҳимлиги ва жаҳон иқтисодиётига ҳалокатли таъсирини ҳисобга олиниб, 1989 йили «катта етилик»ка қирадиган мамлакатлар раҳбарларининг кенгашида Франция президенти Ф.Миттераннинг ташаббусига биноан Халқаро молия ҳаракати гуруҳи (Groupe D'Action Financiere internationale — GAFI, inglizcha FATF) ташкил этилди ва у ноқонуний даромадларни ошқоралаштиришга қарши ҳаракат соҳасида тавсиялар ишлаб чиқиш ва ушбу соҳадаги қонунларни такомиллаштириш бўйича ташкилий марказга айланди.

1990 йилнинг ноябрида Страсбург шаҳрида Европа кенгашининг ташаббуси билан жиноий фаолиятдан олинган даромадлар-

ри Милан-Курмайер (Италия)да жиноий фаолиятдан олинган даромадлардан фойдаланишнинг олдини олиш ва унга қарши кураш муаммолари бўйича халқаро конференция ўтказилди. Унинг мантиқий давоми сифатида 25-26 октябр кунлари Лион шаҳри (Франция)да Интерполнинг жиноий йўл билан олинган мулкка доир туртинчи конференцияси бўлиб ўтди. Унда ноқонуний даромадга қарши курашни ташкил этиш масалалари муҳокама қилинди. 1994 йилнинг 29 ноябрь-1 декабрида Страсбургда транзит мамлакатларда пулларни легаллаштиришга қарши ҳаракатга бағишланган халқаро конференция ўтказилди. Унда таъкидланишича, ноқонуний даромадларга қарши курашни миллий ва халқаро даражаларда олиб бориш керак. Чунки ноқонуний йўл билан олинган мулк маблағ бозор иқтисодиёти ривожланган давлатлардан бошқа транзит мамлакатларга жўнатилади. Бу даромадларнинг бир қисми легаллаштирилган ҳолда дастлабки мамлакатга қайтиб ке-

ҳисобланади. Шу боис, Ўзбекистон республикасининг миллий ҳусусиятлари ҳисобга олиниб, республика Президентининг ташаббуси билан 2004 йил 26 августда «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»-ги қонун қабул қилинди. Шу йилнинг январидан бошлаб эса ушбу қонун кучга кирди. Мазкур қонун жиноий даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солиди. Ушбу қонун ижросини таъминлаш, шунингдек, иқтисодий жиноятларга қарши курашни такомиллаштириш мақсадида жорий йилнинг 21 апрель кунин Президентининг «Молия-иқтисодий, солиқ соҳасидаги жиноятларга, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги қарори қабул қилинди. Унга асосан Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖҚК департаменти Солиқ, валютага оид жиноят-

зий банк билан ҳамкорликда «Пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларни амалга оширувчи ташкилотларда жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш юзасидан ички назоратни амалга ошириш қоидалари» ишлаб чиқилиб, тасдиқланди.

Кўрилаётган чора-тадбирлар банк ва бошқа мутасадди идора-лар билан ахборот алмашиш, олинган ахборотлар асосида тезкор-қидирув ишларини кенг қўлдан амалга ошириш имконини яратди. Натيجида сўнгги уч ой ичида жиноий даромадларни легаллаштиришга оид 21 та жиноят фош этилди. Департамент органлари 4 миллион июнь-август ойлариди 4 миллиард сўмдан ортқ маблағларнинг банкдан ташқари ноқонуний айланиши ва нақдлаштирилишининг олди олинди.

Гўлҳеҳра РАЗЗОҚОВА,
Бош прокуратура
ҳузуридаги СВОЖҚКК
департаментининг матбуот гуруҳи
катта инспектори

Қонунбузарга жазо муқаррар

нидан 167 та жиноят ишлари қўзғатилган. Қўзғатилган жиноят ишлари бўйича жами 121 млн. 659 минг 500 сўмлик қўшимча солиқлар ва 13 млн. 720 минг 500 сўмлик молиявий жарималар ундирилди. Шунингдек, жиноят ишлари бўйича 105 млн. 732 минг 600 сўмлик моддий зарарларнинг ундирилиши таъминланган.

Вазиirlар Маҳкамасининг «Валюта бозорини янада эркинлаштириш ва валюта алмаштириш операцияларини кенгайтиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида»-ги қарорларининг ижроси юзасидан Департаментнинг Қорақалпоғистон Республикаси бошқармаси томонидан бир қанча ишлар амалга оширилиб келинмоқда.

Хозирда Қорақалпоғистон республикасида жами 99 та валюта айирбошлаш шахобча-

си фаолият кўрсатиб келмоқда. Жисмоний шахсларга эркин турда валюта қимматликларини сотилаётганлигига қарамасдан ҳали ҳам шахар ва туманларда валюта қорабозорларида айрим фуқаролар томонидан ноқонуний равишда чет эл валюталарини муомалага киритиш ҳолатлари содир қилинмоқда.

2006 йилнинг 1 ярми давомида бошқарма ходимлари томонидан олиб борилган тезкор тадбирлар натижасида валюта қимматликларини ноқонуний муомалага киритилиши бўйича жами 18 та ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланиб, 8 та жиноят ва 10 та маъмурий ишлар қўзғатилди. Қонунбузарлардан жами 11705 АҚШ доллари, 84900 Қозғоғистон тенгеси, 10850 Россия рубллари ҳамда 3.018.000 Ўзбекистон сўмлари ашёвий далил сифатида олинди.

Жумладан, яқинда Нукус шаҳри Тўртқўл гузари 44-уй 2-хонасида фуқаро Маҳмуд

Шоназаров фуқаро Р.Утемуратовага 2000 АҚШ доллари 1290 сўмдан 2.580.000 сўмга ноқонуний сотаётганда ушланди. Ушбу ҳолат юзасидан М.Шоназаровга нисбатан жиноят иши қўзғатилди ва Тахиятош шахар жиноят ишлари бўйича судининг ҳукми билан унга 705000 сўм жарима солиниб, ашёвий далил 2000 АҚШ доллари давлат ҳисобига ўтказилди.

Бошқарма ходимлари бундан кейин ҳам қўштирноқ ичидаги бундай тадбиркорлар фаолиятига чек қўйишда ўз ишларини давом эттизаверди.

К.КАЛНИЯЗОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош
прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚКК
департаментининг Қорақалпоғистон
Республикаси бошқармаси бўлими бошлиғи
Суратда: бошқарма ходимлари
навбатдаги тадбирни режалаштиришмоқда.

Элимизда тадбиркорлик билан шуғулланмоқчи бўлганлар учун барча шaroитлар яратилган. Афсуски, гурч курмакис бўлмайди дегандай, шундай «тадбиркорлар»имиз ҳам борки, улар шахсий манфаатларини ҳамма нарсадан устун қўйиб, қонунни бузишга уринадилар.

Сўнгги таҳлилларга тўхталадиган бўлсак, бошқарма ва туман-шаҳар бўлимлари томо-

«Собирнинг бунақа кеч қоладиган одати йўқ эди-ку! Тинчликмикан? Ёки ўртоқлари билан ўйнаб қолдимикан? Шу кўни эрталабдан негадир кўнгли гаш бўлаётган Санобар опа (исмлар ўзгартирилган) вақт тушдан ошса-да ўқишдан келмаётган ўлидан хавотир ола-ола шундай хоёллар билан ўзини овутди. Кўп ўтмай қош қорая бошлади. Собирдан эса хали-гача дарак йўқ. Бу вақтда нафокат Собирнинг ўйдогилар, балки кўни-кўшнилари ҳам уни қидиришга тушган эди-лар...

— Вой, Акбар, яхшимисан? Уйдагилар яхшими?
— Раҳмат. Ўзинг қалайсан?
— Юрибман. Кайфиятинг йўқроққа ўхшайди.
— Э-э, сўрама... Сиқилиб кетдим.
— Нима бўлди?
— Эсингдами, автобусда учрашганимизда бир қизнинг суратини кўрсатган эдим.
— Ха, қариндошимнинг қизи, яхши кўраман деган эдинг. Тўйи бўлдими?
— Йўқ хали.
— Ушанда тўйни кечиктириш учун келиннинг мебелини ёқаман деганимиз? Ёқмадингми ишқилиб?

— Ёқмадим. Ҳозир бошқа нарсани мўлжаллаб юрибман, — Акбар шундай деб бироз жим турди. — Менга қара, ёрдамнинг керак. Бола ўғирламоқчиман.
— Нима? Эсинг жойидами? Нималар деясан? Ҳазиллашяя-санми?

— Нимага ҳазиллашамаман? Ахир нимадир қилиб тўйни бузишим керак-ку!
Акбар курсдоши Сожидага анча ҳасрат қилди. Унинг бола ўғирлаш ҳақидаги фикрини ҳазил деб тушунган қиз имкон қадар унинг кўнглини кўтарган бўлди...

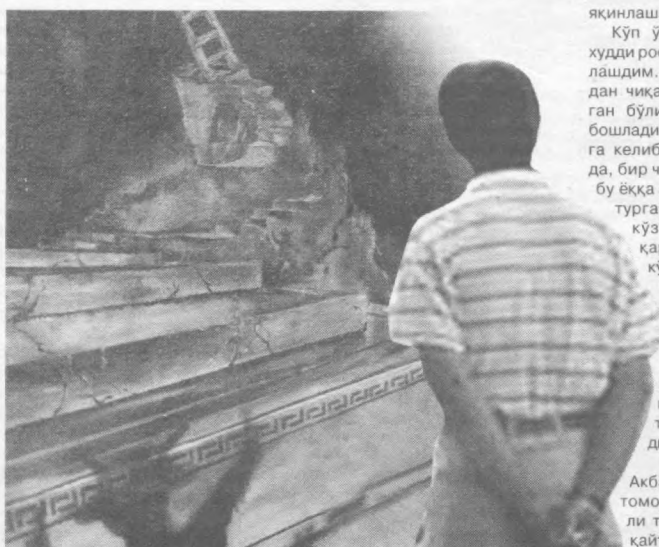
Орадан кўп ўтмай бўлажак қувв билан учрашиб, орани очик қилиб олмақчи бўлган Акбар тасоддиқан ўша ўзи ёқтирган қизнинг укасини, яъни тоғасининг ўғли Собирни кўчада учратиб қолди.

— Йўл бўлсин?
— Мактабга.
— Дарсларинг қачон тугайди?
— Бугун дарслар қўл эмас. Мактабдан кейин компютер ўйнашга бораман. Сиз ҳам борасизми?
— Борсам боравераман. Бўлмаса дарсларинг тугагач, мана шу бекатда учрашамиз. Бўптими?

Орадан икки соатлар ўтгач, улар келишилган жойда учрашди. Ярим соатча компютер ўйнашгач, Акбарнинг таклифи билан айлангани чиқишди. Юриб-юриб янги қурилаган бинонинг ичинини томоша қилишга киришди. Бинонинг тепасига чиқиб, бироз юришди. Айнан шу пайтда Акбар идрокини шайтоннинг измига бериб қўйганини сезмай қолди.

Зинадан пастга тушаётганларидан Акбар болакайи олдинга ўтказиб юборди-ю, ўзи орқадан туриб билги билан бўйиб олди. Норасида болада қувват нима қилсин?..

Акбар Собирнинг танасини шу ердаги чуқурга ташлаб, устини

Шайтон ИЗМИДАГИ ЙИГИТ

латта-путта, гиштар билан ёлди-да, ҳеч нарса бўлмагандек ижарада яшаётган уйига равона бўлди.

Кечки пайт уни йўқлаб келган тоғаси Собир мактабга кетганча қайтиб келмаганини айтиб, мабодо кўрмадингми деб сўради. Ундан рад жавобини эшитиб орқасига қайтгач, Акбар тезда унинг орқасидан йўлга тушди. Тоғасининг уйига келганида янгаси Акбарни ҳам Собирни қидиришга жўнатди. Акбар киши билмас учер-бу ерни қараган бўлиб, қайтиб келди-да, ҳеч қаерда йўқлигини айтиб, уйига қайтди. Эртасига эрталаб тоғасининг уйига келган Акбар янгилик бор-йўқлигини сўради.

— Янганнинг паспорти билан 300 доллар йўқ. Шунинг учун сал енгил тортидим. Агар пулни Собир олган бўлса, компютер ўйнаб юрган бўлса керак. Келиб қолар.

Бу гапдан кейин Акбар яна уйига қайтди. Шу кўни кечкурун кириб келган тоғаси одамлар Собирнинг у билан кетганини қиришганини айтиб, сиқувга олди. Ундан ҳар хил нарсаларни баҳона қилиб қутулган Акбар бир варақ қозоғча «Болангиз ўғирланган. 5000 доллар берсангиз, болангизни қайтарамиз» деб ёзди-да ярим тунда бориб, тоғасининг дарвозаси олдига ташлаб келди. Тоғаси эҳинда уини сотганлиги шу пайтда қўл келди.

Эртасига Акбар кўчадан уйига келса тоғаси кутиб ўтирган экан. Болани сен олиб кетгансан, қўрганлар бор деб Собирни олиб келишини анчагача талаб қилди. Тоғаси кетгач, Акбар нарсаларини йиғиштириди-да, ота-онасининг олдига кетиб қолди. Уч-тўрт кундан кейин онаси билан тоғасиникига келган Акбар болани кўрмаганлигини, қаердалигини ҳам билмаслигини айтиб, ўзини оқлаган бўлди.

Уйига қайтгач эса пул сўраб хат ёзди-да, пулни тоғасининг уйи эҳинда жойлашган бекатдаги ахлат қутисига қўйиб лозимлигига шайма қилди. Жабрдийда оила эса

пулни олиб келмади. Бу орада тоғаси ҳам Акбардан унчалик шубҳаланмай қўйган эди. Бундан фойдаланган Акбар бир муддат Қозоғистонга чиқиб ишлаб келди. Аммо уйига қайтгач Собирнинг йўқолишида унинг ҳам қўли бор эканлиги ҳақидаги гап-сўзлар яна чиқа бошлади. Орада тоғаси ҳам келиб, болани талаб қилиб кетди. Бундан жаҳли чиққан Акбар яна битта хат ёзиб, пулни соат 11 ларда шаҳар четидидаги кўприк олдига олиб келишини буюрди. Айтилган вақтда келишилган жойга борса тоғаси билан янгаси туришибди. Бир пайт шу атрофда юрган милиция ходимларини кўриб, бу ердан жуфтакни ростлаган Акбар тўғри Тошкент вилоятига, ота-онасининг олдига йўл олди. Кўп ўтмай қариндошлар орасида Собирни Қозоғистонга олиб кетиб қолишган деган миш-миш пайдо бўлди. Бундан фойдаланган Акбар ҳам «Собирни олиб кетганларни танийман. Агар 5000 доллар бермиса, ўртага тушиб Собирни олиб келардим» деб гап тарқатди. Табиийки, бу гап тезда Собирнинг ота-онасининг ҳам қулоғига етиб борди. Бир маҳал Акбарларникига Санобар опа кириб келди.

— Ростдан ҳам ўша одамларни танийсизми? Ўғлимни топиб бера оласизми?

— Танийман. Айтилган пул бўлса ўртага тушишим мумкин.
— Гапингиз ростми? — оназор хўнграб йиғлаб юборди.
— Алдамаяпсизми? Унақа бўлса мана 5000 доллар. Болани олиб келсангиз бераман. Фақат илтимос, тезроқ олиб келинг.

— Янга, сиз пулни синглимга беринг. У мен билан бирга боради. У одамлар билан гаплашгач, Собирни унга кўрсатганимдан кейин пулни менга беради.

Акбарнинг ўта жиддий гапиришидан унга қаттиқ ишонган Санобар опа пулни синглисига тутқазди. Ака-сингил кўчага йўл олишди.

— Мен уларга телефон қилиб олай, — деди Акбар автобус бекатидаги телефон аппарати

яқинлашар экан.

Кўп ўтмай қайтиб келди-да, худди ростдай қилиб, «Бўлди, гаплашдим. Собирни олиб шаҳардан чиқаришда кутиб турадиган бўлишди. Кетдик» деб йўл бошлади. Улар «келишилган» жойга келиб, машинадан тушишди-да, бир четга ўтишди. Акбар у ёқ-бу ёққа аланларкан, йўл четидан турган «Волга» машинасига кўзи тушди. Синглисига қараб: «Анави машинани кўраяпсанми, Собир шунинг ичида ўтирибди. Сен пулни берсанг Собирни олиб келаман», деди секингина. Содалик қурсин, синглиси нимама қила оларди, пулни қўшқўллаб акасига тутқазиб, кутиб тураверди...

Пулни қўлга киритган Акбар эса йўлнинг нариги томонига ўтди-да, маршрут-ли таксига ўтириб, шаҳарга қайтди...

— Ака, ижарага одам қўяр

— Сенга тегаяптими?
— Қанақасан ўзи? Учирсангчи!

— Ўчмайди!
Акбар қараса, гапиргани билан фойдаси йўқ. Ўзи телевизорни ўчирди-да, жойига ётди.

Бундан ғазабланган Олим сўкина-сўкина, телевизорни ёқиб қўйди. Энди Акбар чидаб тура олмади. Секин ўрнидан турди. Сумкасини кавлаб пичоқни олиб, орқасига яширди. Кейин чироқни ёқиб, телевизорни ўчирди. Буни кўриб Олим яна жаҳл билан сўйинганча ўрнидан кўзгалаётган эди. Акбар пичоқни олиб, унинг бўйнига сермаб юборди. Олим вой-вой деганча бўйинини ушлаб қолди. Унинг бармоқлари орасидан оқаётган қонни қўрган Акбар хонадан ташқарига отилди. Орқа томонда нимадир тараклади. Кимнингдир «Бу ерда нима қилиб ётибсан?» деган овози эшитилди. Бу холдан саросимага тушган Акбар шошигача орқасига қайтди. Қараса, йўлакда Олим ётибди. Унинг тепасида эса Мирзараҳим ака турибди.

Акбар уларни ёнлаб ўтиб, ўзи-

экансизлар?

— Ҳа, неча кишисизлар?

— Бир ўзимман.

Уй эгаси Мирзараҳим ака милиция кийимидаги йигитни ичкарига бошлаб, бир хонага олиб кирди.

— Мана, ука. Бу хонада яна бир бола бор. Ҳозир ишда. Устачилик қиламан дейди. Жуда ювош бола. Хали келса танишиб оласизлар.

Олим хонага жойлашиб бўлгунча ҳамхонаси кириб келди. Ёшгина йигит экан.

— Исминг нима?

— Акбар.

— Меники Олим...

Ички ишлар ходими бўлмиш Олим эрта билан чиқиб кетар, кечкурун эса ҳар хил вақтда қайтар эди. Акбарнинг эса ишининг тайини йўқ. Уй эгасига устачилик қиламан деб ёлгон гапириб, норасиданинг умри эвазига келган пуллари кўнгли тусанган ишга соворишдан бошқа юмуш билан шуғулланмасди.

Орадан бир ҳафтача вақт ўтгач, кўни кўчада кеч қилган Акбар уйга келса, Олим телевизор кўриб ўтирган экан. Икки соатларча ўтгандан кейин Олим тўсатдан Акбарга қараб «Менга қара, қорним очқади. У-бу олиб келсангчи» деб қолди.

Олимнинг буйруқ оҳангида гапириши Акбарга ёқмади. Шунинг учун бўлса керак «Эртагача сабр қилолмайсанми? Кеч бўлиб қолди-ку!» деб тўн оҳангда жавоб берди.

— Ие, чиқиб келсанг, у ер-бу еринг қамайиб қоладими?

— Нима, сенга хизмат қилиш мажбуриятини олганманми?

— А, тушунмадим!

Охир-оқибат Олим Акбарни итариб юборган эди, у диванга йиқилиб тушди. Даҳанаки жанг шу билан тугади. Иккаласи микэтай телевизор кўришди. Вақт алламаҳал бўлганда Акбар ўрнига қўзилди. Аммо Олим телевизорнинг овозини пасайтиришни хаёлига ҳам келтирмасди.

— Ўчиргин ўшанинг овозини.

нинг хонасига қара солиб, сумкасини олди-да, қўлидаги пичоқ билан нарсаларини солди. Чироқни ўчириб, кўчага югурмоқчи бўлди, аммо уй эгасининг йўлни тўсиб турганини кўриб, хонасига кирди-да сумкани қўйиб, ўзи ҳеч нарсадан хабари йўқдек ҳовлига чиқди. Бу пайтда Олимнинг атрофини бошқа ижарачилар ҳам ўраб олишган бўлиб, уй бекаси бировини сув олиб келишга, бошқасини «тез ёрдам» чақиртишга юборётган экан. Акбар ҳам уларга қўшилиб кўчага чиқди. Бироз тургач, қараса ҳеч кимнинг у билан иши йўқ, ҳамма ўзи билан ўзи овора. Секингина ҳовлига қайтиб, хонасига кирди. Сумкасини олиб чиқиб кетмоқчи эди, тоқчадаги пулга кўзи тушиб қолди. Пулнинг ёнида ётган Олимнинг хизмат гувоҳномаси, кўкрак нишонини кўриб, ҳаммасини чўнтагига тикди. Сумкасини олиб ҳовлига чиқди. Қараса, ҳеч ким йўқ. Сездирмади кўчага йўл олди. Анчагача уйига ҳам келмай турли жойларда ётиб юрган Акбар кўп ўтмай ҳибсга олинди.

«Муҳаббатнинг кўзи кўр» дейишди. Бу фикрни ким қандай тушунади, ўзига ҳавола. Қолаверса, муҳаббат дардига мубатало бўлган ошклардан бири ҳеч кимга сездирмай, хижрон ўтида қовурилса, яна бошқаси унга етишиш учун ўзини ўтга ҳам, чўкка ҳам уради. Уларни тушуниш мумкин. Аммо висолга етишининг илоҳи бўлмаса-чи? Алам устида бир норасиданинг умрига зомин бўлиш, устига-устак ўзининг ҳам келажигини барбод қилиш шартми-ди? Акбар шайтоннинг қутқусига учмай, тоғаси билан янгансининг кўнглига йўл топганида бугун юзи шувит бўлиб, суднинг қора курсида ўтирмаган бўлар, Собир билан Олим ҳам бу дунёдан эрта кетишмасди...

Музаффар ЭГАМБЕРДИЕВ,
Ташкент шаҳар прокуратураси
бўлим бошлиғи

Низоли худуд режаси

Исроил армиясининг ҳарбий разведкаси раҳбари генерал-майор Амос Ядлин мамлакат ҳукуматининг ҳафталик йиғилишида Сурия ўзининг ҳарбийлаштирилган тузилмасини барпо этмоқчилигини маълум қилди деб хабар беради «Yediot Ahronot» нашри. Генералнинг гапига қараганда, мазкур ҳарбийлаштирилган тузилма Ливандаги «Хизбуллоҳ» ҳаракати модели асосида ташкил этилади. Разведкачиларнинг фикрича, Сурия ҳукуматига бундай тузилмаларнинг ташкил этилиши жуда қўл келади. Таъкидлаш жоизки, Сурия президенти Башар Асад август ойида Миср делегацияси билан бўлиб ўтган учрашув чоғида Жўлон тепаликлари сурияликлар томонидан озод этилишини айтиб ўтганди. Мазкур тоғли худуд Исроил-Сурия чегарасида жойлашган бўлиб, 1967 йили рўй берган олти кунлик уруш натижасида Исроил армияси қўлига ўтган ва шундан бери низоли худуд бўлиб келмоқда.

Коалициячилар ғалабаси

Черногорияда ўтказилган парламент сайлови натоқига етди. Дастлабки маълумотларга кўра, сайловда Черногория бош вазири Мило Жукович раҳбарлигидаги ҳукумрон коалиция етакчилиги қилмоқда. Мазкур коалицияга Мило Жукович ташкил этган «Европа Черногорияси учун» партияси, «Социал-демократик» ҳамда «Хорватия фуқаролик ташаббуси» партиялари қиради. Коалиция сайловда 48,5 фоиз овоз йиғиб, парламентдаги 81 ўриндан 40 тасига эга бўлди. Иккинчи ўринда 14 фоизлик кўрсаткич билан «Серб рўйхати» коалицияси турибди. Учинчи ўринни эса сайловчиларнинг 12 фоиз овозини йиғиб олган «Ўзгаришлар учун ҳаракат» партияси эгаллаган. Умуман, сайловда бешта сиёсий партия, олти коалиция ва битта жамоат ташкилоти қатнашди. Парламентдаги 81 ўринга 700 тага яқин номзод даъвогарлик қилмоқда. Сайловда 500,000 та черногориялик иштирок этди деб хабар беради «AFP».

Самарали ташриф

Буюкбритания бош вазири Тони Блэр расмий ташриф билан Исроилда бўлди. Ташриф чоғида Блэр Исроил ҳукумати раҳбари Эхуд Олмерт ҳамда мамлакатнинг бошқа таниқли сиёсатчилари билан учрашди. Музокараларнинг асосий мавзуси Яқин Шарқда тинчликни қарор топтириш ҳамда ўтган ойда рўй берган Исроил-Ливан низолари оқибатини бартараф этиш масалалари бўлди. Шунингдек, Тони Блэр Фаластин мухторияти президенти Махмуд Аббас ҳамда Фаластиннинг яна бир қатор сиёсий раҳбарлари билан ҳам учрашиб, музокаралар ўтказди. Таъкидлаш керакки, музокаралар чоғида яҳудийлар ҳам, фаластинликлар ҳам халқаро ҳамжамиятнинг ҳозирги Яқин Шарқ муаммосига бўлган эътиборини юқори баҳоладилар деб хабар қилади «AFP».

Мухолифатчи партия

Яқинда Алматида янги мухолифатчи партиянинг йиғилиши бўлиб ўтди деб хабар қилади «Озодлик» радиоси. Мажлисида тахминан икки ярим минг делегат иштирок этди. «Умумий социал-демократик партия» деб номланган уюшманинг дастуридан Қозғоғистонда бепул олий таълим олиш ва пенсия ёшини янада пасайтириш каби масалалар ўрин олган. Шунингдек, мухолифатчилар ер сотишга қарши мораторий киритишни ҳам илгари суришмоқда. Янги партия раҳбари этиб Қозғоғистондаги таниқли мухолифатчилардан бири Жармахан Туяқбай тайинланган. Таъкидлаш жоизки, 2005 йилда мамлакатда ўтказилган президентлик сайловда Ж.Туяқбай бирлашган мухолифат номзоди сифатида амалдаги президент Нурсултон Назарбаевнинг рақиби бўлган.

Фалокат дёқ остида

Душанба кун Хитойнинг жануби-шарқий қисмида жойлашган Юньнан провинциясидаги узунлиги 50 метрлик туннель қулаб тушди. Ачинарлиси шундаки, унда 25 кишилик ишчилар гуруҳи қамалиб қолган. Дастлабки маълумотларга кўра, жабранувчилар ҳозирча тирик бўлиб, мутахассислар уларни қутқариш чораларини кўришяпти.

Ишчиларнинг бахтига туннельдаги вентиляция шахтасига зарар етмаган. Маҳаллий аҳоли у орқали жабранувчиларга шиша идишларда сут етказиб бермоқда деб хабар беради «Синхуа» ахборот агентлиги.

Ҳалокат сабаблари аниқланмоқда.

Мансабдорнинг ўлими

Афғонистонда мамлакатнинг жануби-шарқидида жойлашган Пактия вилояти губернатори Ҳаким Танивал ўлдирилди. «AFP» ахборот агентлигининг хабар беришича, террорчи Пактия вилоятининг маъмурий маркази бўлган Гардез шаҳридаги яқинда ўзини ўзи портлатиб юборган. Автомашинада қайтаётган губернатор ҳамда унинг ҳайдовчиси воқеа жойида ҳалок бўлган.

Шунингдек, портлаш натижасида уч нафар полициячи жароҳатланган. Айтилган дама суриштирув ишлари олиб борилмоқда, ҳавфсизлик чоралари янада кучайтирилган.

Адоқсиз муаммо

Шимолий Корея тез кунларда ядро синовларини ўтказиши ва ядровий давлатлар қаторига кириши мумкин деб хабар берди Буюкбританиянинг «Sunday telegraph» газетаси. Хабарларда айтилишича, яқинда Пхеньянда бўлиб ўтган музокарада Шимолий Корея раҳбари Ким Чен Ир Россия ҳамда Хитой дипломатларига Шимолий Кореянинг ерости ядро синовларини ўтказиш нияти йўқ эмаслигини гапириб ўтган. Бироқ, музокара жараёнида хорижий дипломатлар Пхеньян томонидан амалга оширилиши режалаштирилган бу турдаги ҳаракатлар Россия ҳамда Хитойда кескин эътирозга сабаб бўлишини таъкидлашган. Эслатиш жоизки, 2003 йилда Шимолий Корея ядро қурулини тарқатмаслик ҳақидаги битимдан чиқиб, ўзини ядровий мамлакат деб эълон қилган.

Гаровдаги сайёҳлар

Ямнинг жануби-шарқий қисмида бир гуруҳ хорижий сайёҳлар ўғирлаб кетилган. «AFP» ахборот агентлигининг хабар беришича, маҳаллий қабиладан бўлган бир гуруҳ қуролланган шахслар иккита немис ва иккита французни гаровга олганлар. Ҳозирча жиноятчилар ҳеч бир талаб қўйишмаган. Яман ҳуқуқ-тартиб органлари вакиллари айтишича, айтиш шубҳали ҳам беш нафар Германия фуқаросини гаровга олган ва бироз вақт ўтгач, уларни қўйиб юборишган эди. Ушундан улар ўз қариндошларини озод этишни талаб этишган. Яманда бу турдаги жиноятлар биринчи марта содир этилган. Жорий йилнинг бошида беш нафар италиялик турист ўғирлаб кетилганди. Лекин мамлакат ҳавфсизлик хизматининг сайёҳаракати ўлароқ гаровдагилар озод этилган, айбдорлар эса қамоққа олинган.

Конгаги фожеа

Чита вилоятидаги конлардан бирида рўй берган фожеа оқибатини бартараф этиш ишлари давом этмоқда. Вершино-Дарасунск конида юзага келган ёнғин шунга қадар 21 кишининг умрига зомин бўлди. Россия давқуллода вазиетлар вазири Сергей Шойгу журналистларга берган интервьюсида мазкур фожеа сабабларини ўрганаётган ҳукумат комиссияси тез кунда аниқ маълумотларни тақдим этишини таъкидлаб ўтди. Бироқ, дастлабки ўрганишларга қараганда, 7 сентябр кунги воқеа бундай кечган. Уша кунги шахтада газ баллонлари ёрдамида темир мосламаларни улаётган кончилар ёнғин чىққач, диспетчерга хабар бермасдан, ўз кучлари билан уни бартараф этишга киришганлар.

Кутқарувчилар мазкур ҳолат тўғрисида бир ярим соат ўтгач хабар тоналган. Бу вақтга келиб, шахтага кириш йўли аланга ичида қолган. «РИА Новости» ахборот агентлигининг маълум қилишича, айтилган дама Вершино-Дарасунск конида 380 та кутқарувчи иш олиб бораётган. Одамлар қурбон бўлишининг асосий сабаби уларнинг исгазидан заҳарланиши деб қўрсатилмоқда.

НАВБАТДАГИ МУЗОКАРАЛАР

Ўтган дам олиш кунлари Венада Эрон миллий ҳавфсизлик олий кенгаши раҳбари Али Ларижоний ҳамда Европа иттифоқининг ташқи сиёсат ва ҳавфсизлик масалалари бўйича вакили Хавьер Солана ўртасида Эрон масаласига бағишланган музокараларнинг навбатдаги босқичи бўлиб ўтди. Учрашув якунига кўра томонлар бир қатор муҳим масалаларда муросаса келингани ҳамда музокарани давом эттириш лозимлигини таъкидлаб ўтдилар. Бир қатор европалик дипломатлар Эрон икки ойга урани бейттириш ишларини тўхтатиб туришга рози бўлганини маълум қилишди. Лекин расмий ин-

тервью чоғида Эрон делегацияси вакили Али Асқар Султоний расмий Техрон урани бейттириш ишларини икки ойга тўхтатиб туриш борасида ҳеч қандай ваъда бермаганлигини айтиб ўтди. Султонийнинг гапига кўра, музокара давомида мазкур масала умуман кўтарилмаган деб хабар қилади «France presse» ахборот агентлиги. Ҳозирга қадар Эрон халқаро ҳамжамиятта мамлакатнинг ядро дастури фақатгина тинчлик йўлида хизмат қилишини таъкидлаб келмоқда. Бироқ БМТ аъзоларига оғзаки ваъдалар етарли бўлмаяпти.

Кўрғаздаги зилзила

«AFP» ахборот агентлигининг хабар беришича, Мексика кўрғазининг АҚШ қирғоқларида сўнгги 30 йил ичида энг кучли зилзила рўй берди. АҚШ геологик хизматининг маълумотида кўра, яқинда кун рўй берган ер қимирлашининг кучи Рихтер шкаласи бўйича 6 баллни ташкил этган. Зилзила маркази Флорида штатининг Тампа шаҳридан 400 километр, Луизиана штатининг Янгйорлеан шаҳридан эса 530 километр узоқликда жойлашган.

Ҳукумрон тўғронлар

Майамидаги тўғронларни ўрганиш миллий маркази «Флоренс» тропик тўғрони Бермуд оролларида жиддий ҳавф тугдирётганини маълум қилди. Айтилган хабар асосида Бермуд ороллари аҳолиси тўғонга қарши ҳавфсизлик чораларини кўрмоқда. Очқ денизга чиқиб буткул таъқиқланган. Ороллар ҳукумати Бермуд халқаро аэропортини ёнган. Мазкур тўғон Атлантика океанининг тропик кенгликларида вужудга келган, бир неча вақт олдин эса айтиш шубҳали қилганда. «Эрнесто»нинг «юриш» кенг қамровли вайронагарчиликларга ҳамда тўққиз кишининг ҳалокатига сабаб бўлганда деб хабар беради «Associated press» ахборот агентлиги.

Жиноятчилар доғда қолди

Москвада сешанба кунга ўтар кечаси инкассаторларга ҳужум қилган жиноятчилар ўз ниятига етолмадилар. Интерфакс ахборот агентлигининг хабар беришича, мазкур босқинчилик Шелковское шосседа жойлашган «Метро Кэш энд Керри» дўкони ёнида содир этилган. Тўғни соат икки яримларда инкассаторлар зирхли автома-

шинада дўконда қилинган савдо пулини олишга келишди. Инкассаторлар пул солинган қолларни машинага жойлаётган вақтда уларга босқинчилар ҳужум қилишган. Жиноятчилар томонидан биринчи ўқ узилиши билан дўкон қўриқчилари эшикларни ёпиб оладилар. Инкассаторлар эса ўз автомашинасига яширинишга муваффақ

бўлиб, тезлик билан яқиндаги милиция постига етиб олиб бўлган воқеани гапириб беришди. Ниятига ета олмаган жиноятчилар эса оқ рангли «Ваз 2106» русумли автомашинада воқеа жойидан яширинишга қарор қилиб босқинчиларнинг шахсини аниқлаш борасида тергов-қидирув ишлари олиб борилмоқда.

Ўлар беғубор болалик кучоғига қайтгандай эдилар.
Шўхликларини, қизик-қизик хангомаларни эслаб
котиб-котиб қулишарди. Худди йигирма йил аввалги
битирув кечасидаги каби ў эс-хушидан айрилган,
қулоғига гап кирмас, нигоҳини ой чехрадан ўзол-
масди. Худди ўша лаҳзалардагидай нигоҳлари
тўқнашганда юраги ҳалқириб, кўзини олиб қочар,
қалбини тўлдирган булоқ сувидек покиза тўйғуллар
уммонига фарқ бўларди. Унинг қиёси йўқ ҳусну
патофати қаршисида энг сара гулларнинг камалаги
ҳам хира тортарди. Уни тасвирлашга раҳсоннинг
дил кўзгуси ҳам, бастакорнинг сеҳрли тори ҳам,
шоирнинг дуру гавҳар каломи ҳам ожиз эди.

Адосиз кеч

— Ҳей, меҳмонга ўхшайми о, ич, ўзинг заказ қилган «қизилидан», — туртди Комил.

У йигирма кишилиқ ноз-неъматга тўла столнинг нариги чеккасида, аёллар қаторида минерал сувли қадаҳни қўлига олиб, гойибона уриштирди. Ёнида ўтирган Меҳриғиё нимадир деб қулди. Худди ўшандагидай жангдод, шўх кулгуси уни баттар саросимага солди. Қадаҳни бир кўтаришда тағиғача сипқорди.

«Кўзимни оламан ой чиққан ёққа,
Бошлайман ундан-да сени сўрмоққа,
Ул-да айтадир бир қизил ёноққа
Учрадим тушимда, кўнмаган оққа.
Оққа кўнмаганда шунчалар гўзал,
Ойдан-да гўзалдир, кундан-да гўзал!».

Ресторан саҳнасида гитара тутган хонанда гўё унинг кўнглидаги ҳиссиётларни қуйлаётгандай эди. Иккинчи қадаҳдан сўнг бироз дадиллашди. Нигоҳлари тўқнашди. «Ўйинга тушайлик...» деган илтижосига унинг кулгу тўла кўзларидан «бўпти, аммо бошқасига» деган маънони ўқди.

«Ой кетгач кун чиқар ёруғлик сочиб,
Ундан-да сўрайман сенинг тўғригинда,
Ул-да ўз ўтидан беркиниб қочиб
Айтадир, бир кўрдим, тушмадас, ўғда.
Мен ўғда кўранда шунчалар гўзал,
Ойдан-да гўзалдир, кундан-да гўзал!».

Милетлик Фалес — милотдан аввалги 625-547 йилларда яшаб ўтган. У биринчилардан бўлиб, табиат ҳақида фикр юритган. Кўёш тугилиши унинг ой билан тўқилиши туфайли юз беришини биринчи бўлиб аниқлаган.

Фалес ўғитлари

— Энг гўзал нарса нима?	— санинг устидан ҳукмронлик қилади.
— Одам. Чунки у Тангрининг махсусидир.	— Энг қийин нарса нима?
— Энг тез нарса нима?	— Ўзни англаш.
— Ақл. У ҳамма нарсани ортда қолдиради.	— Энг осон нарса-чи?
— Ҳаммадан донороқ нарса-чи?	— Ўзгаларга маслаҳат бериш.
— Вақт. Чунки ёлғиз вақтгина ҳамма нарсани ойдинлаштиради.	— Кимни бахтли санаш мумкин?
— Ҳамма учун умумий нарса нима?	— Жисмоний соғлом, руҳий хотиржам ҳам истеъдодини ўстира олган кишини.
— Умид. Чунки у ҳеч вақоси йўқларда ҳам мавжуддир.	— Бахтсизликка дош бериш осон йўли нима?
— Энг кучли нарса нима?	— Ҳақиқатнинг сечдан-да ёмон аҳволга тушиб қолганига гувоҳ бўлиш.
— Зарурият. Чунки у ҳамма нар-	

Тузатиш

«Huquq» газетасининг 2006 йил 16 август сонида «Департамент хабар қилади» руқнида берилган хабарларнинг биринчи банди қуйидагича ўқилсин: «...«Salvage» МЧЖ раҳбари О.Ҳошимовнинг аризасига биноан ўтказилган тадбирда маъмур МЧЖда муқаддам дилер бўлиб ишлаган Т.Султонбеков 300 дан ортиқ «Саффо ҳайдовчи Ҳошимовнинг йиғмасини» қалбаки усулда тайёрлаб, Тошкент шаҳрининг Юнусовд ва Мирзо Улугбек туманларидаги дорихоналарга алдаш йўли билан ҳар бир кутисини 1300 сўмдан, жами 390.000 сўмга топшириб, нақд пул олганлиги аниқланган.

Қаҳра

Турфа олам, турфа одамлар

Куркалар ва одамлар

Инсон фақат инсонларга эмас, атроф-те-варақдаги жонли-жонсиз барча мавжудотга яхши муносабатда бўлгани маъқул. Аммо, инсон табиғати кўра ҳар хил. Мисол учун, Норфолк (Буюкбритания) суди томонидан кўрилган иш ҳақида гапириш мумкин.

Апрел ойида табиатни ҳумоа қилиш ташкилоти аъзолари паррандачилик фабрикасида ишчилар жониворларга қай даражада муносабатда бўлаётганини яширин камера орқали ёзиб олган.

Бернар Мэтью паррандачилик фабрикасининг икки ишчиси тушлик вақтида тирик курка билан бейсбол ўйнашни ҳуш кўриши видеотасмага туширилган.

Шўрлик куркалар бейсболга қанчалик қизиқишган билмадиг-у, аммо меҳр-шафқатни унутган икки ишчи тирик куркалардан бейсбол тўпи ўрнида фойдаланишдан ўзини тия олимаган. Бейсболдан хабари борлар биладик, қондага кўра, бир томондаги ўйинчи иккинчисига тўп узатади. У томон эса қўлидаги калтак билан тўпни мўлжаллаб ура олиши керак.

Ишчилардан бири тирик куркани калтак билан уриб, юмалоқлаб, тўп шаклига солади ва шеринга қараб отади. Шерини эса...

Хуллас, судда ана шу видеоёзув қўйиб берилгач, айбловчи шу ёшга кириб, тирик жонни бу қадар ҳўрлашганини кўрмаганини айтиб, айбдорлар жиддий жазога лойиқлигини билдирган.

Адвокат эса, «бейсболчиларнинг оқлаш учун «бу уларнинг айби эмас, балки корхонанинг айби. Чунки паррандачилик фабрикасида шундай муҳит ҳукмрон бўлган ва бу ишчилар руҳиятида салбий асорат қолдирган» деган даъвои қилган. Хуллас, суд бу икки ишчини 200 соатлик мажбурий жамоатчилик ишига ҳукм қилди.

Дарахтлар ичига яғона

Юз метрга буй чўзган дарахтни кўрганмисиз? Ундан баландроғини-чи? Олимлар Калифорния миллий паркида, аннкроги Сьерра-Невада тоғида дунёдаги энг баланд дарахтга дуч келишди. Унинг баландлиги 113 метр бўлиб, бу борада рекорд ҳисобланади. Ёзлатиб ўтағиз, ундан олдинги рекорд 111 метр эди.

Таққос учун келтириб ўтағиз: 113 метр баландликдаги бино тахминан 45 қаватга етиши керак бўлар экан.

Қизик, Ўзбекистондаги энг баланд дарахт қанча чикар экан? Эҳтимол, ўзимизнинг мирзатераклар ҳам рекордчилардан қолишмас...

Юрак неча пул?

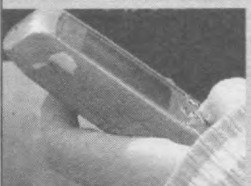
Ўтган йили АКШнинг дори ва тиббий воситалар назорати бошқармаси «Abiomed» компаниясига сунъий юрак қурилмаси ишлаб чиқариш ва сотиш ҳуқуқини берувчи лицензия бермаган эди. Жорий йилга келиб эса «Abiomed» компанияси сунъий юрак имплантацияси учун лицензияни қўлга киритди. Компания ишлаб чиққан «AbioCor» деб номланувчи сунъий юрак қурилмаси бедаво хасталикка чалинганлар учун мўлжалланган бўлиб, бемор ҳаётини яна бир неча ойга узайтириш имконини берадими.

Баҳоси оз эмас, кўп эмас — нақд 250.000 доллар турадиган шундай сунъий юрак аини пайта қадар 14 та беморга ўрнатилган эди. Улардан икки нафари операция чоғида, бири эса операциядан бир неча соат ўтиб вафот этган, қолганлари эса ўртача беш ой сунъий юрак билан яшай олишган. Битта бемор эса 17 ой, то сунъий юраги ишдан чиққунча яшаган.

«AbioCor» кўрак қарасига шундай ўрнатилдики, қурилма тана сиртига ўрнатилган батареядан электромагнит тўлқин ёрдамида қувват олиб ишлайверади. Шунингдек, қурилма ҳажми нисбатан катта бўлгани боис, уни кичик жуссали эркаклар ва аксарият аёлларга ўрнатиш имкони йўқ. Шу боис мутахассислар унинг ҳажмини кичиратириш устида иш олиб боришмоқда.

Нима бўлганда ҳам сунъий юрак билан яшашни тасаввур қилиш қийин. Яхшиси, вақт борида ўз юрагимизнинг нақадар бебаҳо неъмат эканлигини англаб, умримизнинг сўғити дамларига қадар уни авайлаб яшаган маъқул.

Уяли алоқа кенгликларига

«Wire Less Intelligence» компанияси дунё бўйича уяли алоқа абонентлари ҳисобини эълон қилди. Унга кўра, айни пайтда 2,5 миллиарддан зиёдкор киши уяли алоқадан фойдаланаятган экан.

Биргина ўтган 2005 йилнинг ўзида 484 миллион одам уяли алоқа абоненти айланган. Уларнинг 40 фоизини Осиё-Тинч океани минтақаси аҳолиси ташкил этади. 30 фоизи эса Латин Америкаси ва Шарқий Европа минтақалари ҳиссасига тўғри келмоқда.

Уяли алоқадан фойдаланувчилар сонига кўра, Хитой биринчи ўринни банд этган. Ундан кейин Ҳиндистон ва Россия турибди. Шунингдек, АКШ, Покистон, Украина, Бразилия, Индонезия, Нигерия ва Бангладеш давлатлари ўнтакли рўйхатдан жой олган.

Интернет хабарлари асосида А.СОТИБОЛДИЕВ тайёрлади

Факт

◆ Эразмиздан олдинги I асрда америка ҳиндулари тамакидан тиббий ва диний мақсадда фойдаланиб келишган.

◆ Кун давомида одамлар у ёки бу кўринишда 40 мингдан ортиқ ҳайвон, ўсимлик ва микроорганизмлардан фойдаланар экан.

◆ Пингвинлар тик ҳолда унчалик тез юролмайд.

Қорни билан музга ётиб олиб эса жуда тез ҳаракатланади. Бу пайтда уларнинг тезлиги соатига 25 км/соатга етади.

◆ Ер шаридаги энг секин ўсувчи ўсимлик Цереус гигант қактусидир. У ҳаётининг биринчи ўн йиллигида бор-йўғи 3 см. ўсар экан.

◆ Сувараклар бир секундда 30 см. ҳаракатланади. Бу соатига 1,8 км. дегани бўлади.

Тahririyat manzili:

Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 133-98-82, 133-10-53.
WWW.HUQUQ.UZ
E-mail: Info@huquq.uz.
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 023-raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi — 231

Tahririyatga kelgan qo'yozma va suratlar egalari qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «HUQUQ»-dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar belgisi ostida chop etiladi.

Huquq
yuridik gazeta

Ta'sischi:

O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi

Bosh muharrir vazifasini bajaruvchi:

Jahongir MAKSUMOV

Tahrir hay'ati:

Yusupboy G'OIPOV, Bahrididdin VALIYEV,
Svetlana ORTIQOVA, Tohir MALIK,
Sherzodxon QUDRATXO'JAYEV, Fozil MAMASHARIPOV (mas'ul kotib)

Buyurtma № — 1156. 15053 nusxada bosildi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida teriladi va saqlanadi. «HUQUQ» original maketi.

Newsbarchi muharriri: F.MAMASHARIPOV

Musahihlari: A.MUSTAFOVA
Gazeta «Sharq» NIMK boshmaxonasiida ofset usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Taron ko'chasi, 41-uy.

Gazeta haftaniga chorshanba kunlari chiqadi.

Sotuvda erkin narxda

Boshmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirish: 17.30. 2345678